

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Prognos

Statens budget och de offentliga finanserna

December 2022

Om ESV:s prognoser

Ekonomistyrningsverket (ESV) gör oberoende prognoser och analyser av statens budget och den offentliga sektorns finanser. Nuvarande prognos sträcker sig till 2026.

ESV:s prognoser ska fungera som besluts- och diskussionsunderlag för finanspolitiken och baseras därför på den senaste budgeten.

Prognosen grundar sig på ESV:s bedömning av den makroekonomiska utvecklingen. Ekonomisk rapportering från statliga myndigheter är också en viktig utgångspunkt för beräkningarna.

Decemberprognosen beaktar månadsutfall för statens budget till och med november 2022. Beräkningarna slutfördes den 13 december.

Ladda ner prognosen

Publikationen Statens budget och de offentliga finanserna kan laddas ner som PDF från www.esv.se. Även detaljerade tabeller till prognosen och tidigare prognoser finns att tillgå via webbplatsen i olika format.

Datum: 2022-12-21

Dnr: 2022-01934

ESV-nr: 2022:54

Copyright: ESV

Tabeller

Numera publicerar vi de flesta tabeller i två samlade excelfiler. De finns på samma webbsida som publikationen och heter i decemberprognosen: [prognostabeller december 2022](#) och [detaljerade tabeller statens budget december 2022](#)

Sammanfattning

Den höga inflationen och stigande räntor försvagar hushållens köpkraft och försämrar företagens lönsamhet vilket får svensk ekonomi att gå in i en lågkonjunktur. Konjunkturförsvagningen i kombination med åtgärder i budgetpropositionen för 2023 och minskade kapitalvinster leder till ett tydligt underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande nästa år. Ett visst underskott väntas bestå 2024. Det strukturella sparandet förstärks däremot och bedöms vara i nivå med överskottsmålet både 2023 och 2024.

Tillväxten i Sverige bromsar nu in markant. Den höga inflationen och stigande räntor försvagar hushållens köpkraft och försämrar företagens lönsamhet vilket får **svensk ekonomi** att gå in i en lågkonjunktur. Nästa år minskar BNP och arbetslösheten stiger. Inflationstakten avtar under nästa år när efterfrågan minskar och energipriserna sjunker. När inflationen avtagit sänker Riksbanken styrräntan och tillväxten tar fart igen, BNP återhämtar sig därmed något under 2024.

Skatteintäkterna ökar långsammare i år än förra året trots att stora skattebaser som lönesumman och hushållens konsumtion, ökar mer. Det är framför allt en svag utveckling av hushållens kapitalvinster tillsammans med betydande skattesänkningar som förklarar nedgången i utvecklingstakten. Nästa år fortsätter skatteintäkternas ökningstakt att bromsa in till följd av lågkonjunkturen. Den höga inflationen under 2022 bidrar också till att dämpa ökningstakten eftersom bland annat grundavdrag och skiktgränsen för statlig skatt indexerar med prisbasbeloppet respektive KPI. Hushållens kapitalvinster minskar även 2023. Ökningstakten väntas tillta för de totala skatteintäkterna 2024 då kapitalskatterna beräknas öka igen och tillväxten i ekonomin är högre.

De takbegränsade utgiftsområdena minskar något i år eftersom flertalet av de pandemirelaterade åtgärderna upphör. Minskningen dämpas av åtgärder i den beslutade budgeten för 2022 och flera ändringsbudgetar som kommit under året. Nästa år ökar de takbegränsade utgiftsområdena till följd av åtgärder i budgeten för 2023. Samtidigt upphör de återstående pandemirelaterade åtgärderna vilket dämpar utgiftsökningen. **De totala utgifterna** ökar i år som en följd av att utgifterna för statsskuld räntor stiger mycket. Ökningen motverkas dock till stor del av att Riksgäldens nettoutlåning blir kraftigt negativ på grund av att Riksbanken amorterar sina lån i Riksgälden och omfattande inbetalningar av kapacitetsavgifter till Svenska kraftnät. 2023 ökar de totala utgifterna mer än de takbegränsade då det betalas ut elprisstöd till hushåll och företag vilket finansieras med medel från kapacitetsavgifterna.

Den offentliga sektorns finansiella sparande visar överskott i år trots omfattande utgiftsökningar och betydande skattesänkningar i budgeten för 2022. Det medför ett förhållandevis stort underskott i staten i år. Överskottet förklaras i stället av sparandet i kommunsektorn och ålderspensionssystemet. Nästa år väntas konjunkturförsvagningen tillsammans med åtgärderna på statsbudgetens inkomst- och utgiftssida i budgetpropositionen för 2023 leda till att den offentliga sektorns finansiella sparande blir negativt. Både kommunsektorn och staten bidrar till underskottet, medan ett visst överskott väntas i ålderspensionssystemet. Ett underskott väntas bestå även 2024 trots att statens finansiella sparande då stärks. Till skillnad från det finansiella sparandet i staten visar **statens budgetsaldo** ett stort överskott både i år och nästa år. Skillnaden mellan sparandet och saldot uppgår 2022 och 2023 till 207 respektive 98 miljarder kronor, och beror till största del på amorteringen av Riksbankens valutalån och kapacitetsavgifter till Svenska kraftnät.

Det strukturella sparandet, som avser det finansiella sparandet rensat för påverkan av konjunktursvängningar och engångseffekter, beräknas visa överskott i år och nästa år. Det ligger över målnivån för överskottsmålet båda åren. Trots omfattande åtgärder i budgetpropositionen för 2023, är effekten på det finansiella sparandet av den samlade finanspolitiken positivt 2023. Detta förklaras av att alla pandemirelaterade åtgärder och den tillfälliga elpriskompensationen upphör 2023. Det betyder att det framför allt är lågkonjunkturen och tillfälligt låga kapitalvinster som förklarar att det blir underskott i det finansiella sparandet.

Maastrichtskulden sjunker kraftigt i år. Det beror i hög grad på amorteringen av Riksbankens valutalån. Nästa år beräknas skulden fortsätta falla och bli lägre än det nedre toleransintervallet för skuldankaret. Skuldankaret är dock inte ett operativt mål för budgetprocessen, utan snarare ett riktmärke för skulden på medellång sikt.

Jämfört med budgetpropositionen räknar ESV med en något lägre BNP-tillväxt och en svagare utveckling på arbetsmarknaden. Även inflationen är lägre medan marknadsräntorna är något högre. ESV:s prognos över de totala skatteintäkterna är lägre än i budgetpropositionen samtliga år. Det är framför allt intäkterna från moms och hushållens kapitalskatter som väntas vara lägre. Även statens utgifter bedöms vara lägre än i regeringens prognos alla år, främst till följd av att Riksgäldens nettoutlåning väntas bli lägre. Jämfört med regeringen räknar ESV med ett större underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande samtliga år.

Jämfört med föregående prognos räknar vi med en djupare och mer långvarig lågkonjunktur. Skatteintäkterna har reviderats ner och de totala utgifterna har reviderats upp till följd av konjunkturförsvagningen och åtgärderna i budgetpropositionen för 2023. Sammantaget har det föranlett en nedrevidering av offentliga sektorns finansiella sparande 2023 och framåt.

I denna rapport finns även två **fördjupnings**avsnitt. Det första redogör för de offentliga finansernas känslighet för förändrade räntor och inflation på olika tidshorisonter. Det andra behandlar diskretionära och automatiska ändringar av inkomstskatten 2023 och hur de påverkar olika inkomstgrupper.

Tabell 1 **Prognosen i siffror**

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BNP, fasta priser, kalenderkorrigerat, procentuell utveckling	4,9	2,6	-0,9	2,1	3,0	2,1
Finansiellt sparande i offentlig sektor, miljarder kronor	-4	17	-45	-19	42	93
Finansiellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	-0,1	0,3	-0,7	-0,3	0,6	1,3
Strukturellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	-0,7	0,3	0,7	0,4	0,8	1,4
Maastrichtskuld, procent av BNP	36,3	31,2	28,5	28,4	26,5	24,3

Källa: ESV och SCB

Metodruta: Principer och metoder för ESV:s prognos

För att kunna tolka Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) prognoser och förstå hur de skiljer sig från prognoser från andra prognosinstitut är det viktigt att känna till ESV:s principer och metoder.

ESV:s prognos – ett underlag för politiska beslut: ESV:s prognos ska vara ett beslutsunderlag för den ekonomiska politiken. Prognosen omfattar hela samhällsekonomin, med fokus på inkomster och utgifter för den offentliga sektorn. Nyckelaggregaten i beräkningarna är statens budgetsaldo och det finansiella sparandet i den offentliga sektorn samt den offentliga skuldsättningen. Prognosen omfattar innevarande år och de följande fyra åren. Prognosen baseras på gällande regler samt förslag och tydliga aviseringar om framtida finanspolitik som regeringen har presenterat i den senaste budgetpropositionen.¹ ESV gör inga antaganden om ny finanspolitik, vilket är en viktig skillnad mot flera andra prognosinstitut.

Makroekonomi: Prognosen för hur svensk ekonomi utvecklas är grunden för beräkningarna för de offentliga finanserna. För innevarande och nästa år är makroprognosen en konjunkturprognos som fångar efterfrågan i ekonomin. Därefter baseras prognosen i stället på ekonomins utbudssida. Produktion och sysselsättning antas då konvergera mot den uppskattade potentialen i svensk ekonomi, givet finanspolitiken i den senaste budgeten. Potentialen beror i stor utsträckning på demografin och produktivitetens utvecklingen i ekonomin. På längre sikt, vanligen slutåret i beräkningen, antas den cykliska variationen ha upphört och resursutnyttjandet vara normalhögt (varken hög eller lågkonjunktur). Produktion och sysselsättning är då i nivå med potentialen.

Inkomster i offentlig sektor: Skatteintäkterna har en stark koppling till makroekonomin, eftersom de stora skattebaserna i hög grad samvarierar med BNP-utvecklingen. Därtill kan regeländringar få stor påverkan på intäkterna. ESV:s beräkningar på längre sikt visar som regel ungefär oförändrade skatteintäkter som andel av BNP.

Utgifter i staten: Utgifterna i staten påverkas inte i lika stor utsträckning som skatteintäkterna av hur makroekonomin utvecklas. Vissa utgifter påverkas inte alls utan är helt budgetstyrda, medan andra är regelstyrda och påverkas av makro och volymutvecklingen inom respektive område. Därtill finns utgifter som både är budgetstyrda och påverkas av pris- och löneutvecklingen, exempelvis myndigheternas förvaltningsutgifter. ESV:s prognosmetod om oförändrad finanspolitik i förhållande till den senaste budgeten innebär att utgifterna på längre sikt tenderar att minska som andel av BNP eftersom det förutsätts att inga nya utgiftshöjande beslut tillkommer. Det beror främst på att budgetpraxis är att vissa utgifter är nominellt oförändrade efter aktuellt budgetår. Det gäller exempelvis som regel de generella statsbidragen till kommunerna. Andra budgetstyrda utgiftsanslag räknas i budgeten upp enligt regeringens prioriteringar även för kommande år, till exempel utgifterna för försvar och infrastruktur. Vår prognos för dessa utgifter visar hur vi räknar med att de budgeterade medlen kommer att utnyttjas. De statliga myndigheternas förvaltningsutgifter räknas schablonmässigt upp med pris- och löneutvecklingen, justerat med ett produktivitetsavdrag. Därutöver kan budgeten för ett förvaltningsanslag förändras till följd av att myndighetens uppdrag ändras. Även vissa regelstyrda utgifter tenderar att minska som andel av BNP över tid givet vår

¹ Därtill tar ESV hänsyn till budgetpåverkande förslag i andra propositioner, exempelvis i vårpropositionen och i ändringsbudgetar för innevarande år.

prognosmetod att utgå från den senaste budgeten. Exempelvis beräknas utgifterna för barnbidrag utifrån gällande (eller föreslagna) nivå på barnbidraget.

Kommunsektorn: Prognosen förutsätter att kommunsektorn klarar balanskravet. Givet antagandet om oförändrad finanspolitik hålls skattesatserna oförändrade och de generella statsbidragen räknas upp enligt den senaste budgeten, vilket för kommande år ofta innebär en obefintlig eller endast måttlig uppräknings. De kommunala konsumtionsutgifterna anpassas till de beräknade inkomsterna med balanskravet som restriktion, vilket vanligen leder till lägre volymökningar än vad som är demografiskt motiverat.

Finansiellt sparande: ESV:s prognosmetod om oförändrad finanspolitik påverkar beräkningen av den offentliga sektorns finansiella sparande. Metoden innebär en gradvis förstärkning av sparandet, en ”automatisk budgetförstärkning”² utan att några särskilda beslut behöver fattas, eftersom inkomsterna vanligen ökar snabbare än utgifterna (se ovan). Prognosen visar vilket finanspolitiskt utrymme som finns, givet att överskotts målet nås, och ska inte tolkas som det mest sannolika utfallet. ESV:s prognos för det finansiella sparandet är fullt ut jämförbar med regeringens prognos eftersom ESV baserar prognosen på samma finanspolitik som i den senaste budgeten. Många andra prognosinstitut gör egna antaganden om framtida finanspolitik vilket innebär att deras prognoser inte är direkt jämförbara med regeringens eller ESV:s prognoser.

² Se ESV:s publikation Automatisk budgetförstärkning – ABF (ESV 2021:43).

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Makroekonomisk utveckling.....	6
Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster på statens budget.....	12
Utgifter på statens budget.....	17
Finansiellt sparande och budgetsaldo.....	20
Den offentliga skulden	24
De budgetpolitiska målen.....	25
Jämförelse med budgetpropositionen	28
Revideringar sedan septemberprognosen.....	32
Fördjupning 1 De offentliga finansernas känslighet för förändrade	
räntor och inflation.....	38
Fördjupning 2 Diskretionära och automatiska ändringar av	
inkomstskatten 2023.....	48
Tabellbilaga.....	53
Kontaktpersoner.....	57

Makroekonomisk utveckling

Svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur när efterfrågan viker till följd av den höga inflationen som i kombination med stigande räntor urholkar hushållens köpkraft och försämrar företagets lönsamhet. BNP minskar 2023 och arbetslösheten stiger. Inflationstakten avtar under nästa år när efterfrågan minskar och energipriserna sjunker. Därmed kan Riksbanken lätta på penningpolitiken, men först i början av 2024. Tillväxten tar då fart igen men ekonomin är inte tillbaka i ett normalt konjunkturläge förrän 2026.

Hushållens köpkraft har försvagats kraftigt och konsumtionen har sjunkit de senaste månaderna. Även på bostadsmarknaden syns en tydlig effekt av högre kostnader och stigande räntor. Bostadspriserna har sjunkit och även bostadsinvesteringarna väntas sjunka de kommande månaderna. Andra investeringar bromsar också in. Utvecklingen i svensk ekonomi förblir svag nästa år och BNP väntas minska med nära en procentenhet 2023 jämfört med 2022. Den höga inflationen och Riksbankens snabba höjning av styrräntan leder till att svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur. Bilden är densamma i vår omvärld och världsmarknadstillväxten för svenska exportvaror försämras nästa år. Finanspolitiken bedöms inte bidra till att dämpa lågkonjunkturen i någon större utsträckning. Å andra sidan väntas den därmed inte heller ge skjuts åt inflationen och motverka den åtstramande penningpolitiken.

När BNP sjunker minskar efterfrågan på arbetskraft och arbetslösheten stiger. Trots det blir löneökningstakten högre 2023 än under de senaste åren som en följd av att den höga inflationen höjer lönekraven. Prisökningarna avtar dock under nästa år, men inflationen förblir hög mätt som årsgenomsnitt eftersom priserna har ökat kraftigt under 2022. När inflationen avtagit sänker Riksbanken styrräntan och tillväxten tar fart igen. BNP återhämtar sig därmed något under 2024.

Det är osäkert hur mycket penningpolitiken behöver stramas åt för att få bukt med inflationen. Det finns risk för att inflationen blir högre än väntat och att Riksbanken, liksom övriga centralbanker, behöver höja styrräntan mer än vad vi räknar med. Men det finns samtidigt risk för att de stigande priserna och den förda penningpolitiken biter hårdare och att lågkonjunkturen blir djupare och mer långvarig än väntat.

Dämpad global tillväxt

Efter en stark BNP-tillväxt i de flesta avancerade ekonomierna under 2021 ökar global BNP i en måttligare takt i år och växlar ner ytterligare nästa år. Det är framför allt hög inflation, stigande räntor och ekonomisk inbromsning i Kina som har försämrat tillväxtutsikterna globalt.

Den snabba återhämtningen under förra året, understödd av en expansiv finanspolitik i många länder, orsakade utbudsproblem och flaskhalsar. Förutom att dämpa produktionen bidrog utbudsproblemen till att driva upp inflationstakten som nu är historiskt hög i många länder. De stigande priserna omfattade till en början framför allt el- och drivmedel. Men höga energipriser i kombination med höga råvarupriser har ökat kostnaderna för bland annat livsmedelsproducenter markant. Det har lett till prisökningar också i konsumentledet. Prisökningarna har breddats allt mer och priserna har stigit på de flesta varor och tjänster. För att motverka detta har många centralbanker höjt sina styrräntor i en snabb takt under året.

Höga priser och stigande räntor sätter press på hushåll och företag vilket dämpar tillväxten. Många länder i Europa drabbas dessutom hårt till följd av den geografiska närheten till Ryssland och Ukraina och inte minst beroendet av rysk energi. Det råder osäkerhet om hur gasförsörjningen kommer se ut framöver i Europa. Flera länder

arbetar med att minska sitt beroende av rysk gas, men det tar tid att bygga upp en alternativ infrastruktur för energiförsörjningen. Tyskland, med ett särskilt stort beroende av rysk gas, drabbas extra hårt av energikrisen och tillväxten i landet har redan bromsat in. Sammantaget har tillväxtutsikterna för Europa försämrats betydligt under året. Tillväxten har dock varit förhållandevis stark i år, men blir betydligt svagare nästa år.

Läget på arbetsmarknaden har fortsatt att vara starkt och arbetslösheten är nu nära eller under jämviktsnivån i flera länder. På vissa håll, framför allt i USA, förklaras en del av nedgången i arbetslösheten av att arbetskraftsutbudet är relativt lågt, vilket också har pressat upp lönerna. De senaste månaderna har vissa tecken på avmattning på arbetsmarknaden syns i USA. Antalet lediga jobb har minskat och sysselsättningsökningen har mattats av. Arbetslösheten bedöms stiga, om än måttligt, i takt med att ekonomin mattas av. Den ekonomiska aktiviteten avtar både i USA och globalt vilket dämpar tillväxten i världshandeln nästa år. Tidigare utbudsproblem har de senaste månaderna minskat betydligt vilket bidrar till att dämpa inflationstakten framöver.

Lågkonjunktur i svensk ekonomi

Tillväxten i Sverige bromsar nu in markant. Hushållens konsumtion och investeringar sjunker 2023 jämfört med 2022. Lagerinvesteringarna väntas också minska 2023 från en hög nivå 2022, vilket också bidrar också till att sänka tillväxten. Nettoexporten bidrar i stället till att höja den. Det beror på att importen ökar betydligt svagare än exporten nästa år, vilket i sin tur delvis beror på att importen bedöms ha varit tillfälligt hög under 2022. Sammantaget minskar BNP med 0,9 procent 2023 jämfört med 2022 och svensk ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur som varar till början av 2026.

Hushållens reala disponibla inkomster har i stort sett varit oförändrade 2022, vilket kan jämföras med en årlig ökning på i genomsnitt 2 procent de senaste fem åren. Nästa år sjunker de disponibla inkomsterna. Den svaga utvecklingen beror främst på att inflationen och hushållens ränteutgifter ökar kraftigt. En svag utveckling på börsen under 2022 sänker också inkomsterna. Elprisstödet bidrar å andra sidan till att höja inkomsterna i viss mån nästa år. Reallönerna har minskat kraftigt men en stark sysselsättningsutveckling har bidragit till att löneinkomsterna totalt sett har ökat starkt under 2022. Nästa år ökar de långsammare när sysselsättningsökningen bromsar in. Reallönerna minskar även 2023. Den höga inflationen gör dock att skatterna ökar långsamt eftersom bland annat grundavdraget och skiktgränsen för statlig skatt indexeras mot utvecklingen av KPI, se fördjupning 2 i denna rapport. Det dämpar effekten av att reallönerna sjunker.

Att den svaga utvecklingen av de disponibla inkomsterna är kännbar avspeglar sig i att hushållen är mycket pessimistiska om framtiden. Enligt Konjunkturinstitutets barometer är det både förväntningarna om den egna ekonomin och svensk ekonomi som har försämrats markant det senaste året. Respektive indikatorer ligger nu på den lägsta nivån som har noterats sedan början av 1990-talet. Under 2022 har konsumtionen ändå ökat mycket, framför allt i löpande priser – det vill säga inklusive prisökningar. Men även volymen har ökat förhållandevis mycket. Inklusive prisökningar beräknas konsumtionen ha ökat med över 9 procent 2022. Det är dubbelt så mycket som genomsnittet för de senaste 40 åren och den högsta ökningstakt som har registrerats sedan slutet på 1980-talet. Därmed har sparkvoten sjunkit kraftigt. Den minskar visserligen från en hög nivå under pandemin när bl.a. restaurang- och hotellbesök begränsades av restriktioner, men sparkvoten ligger ändå lägre 2022 än innan pandemin. Den senaste statistiken visar dock på att konsumtionen nu minskar. Vi räknar med att konsumtionsvolymen minskar med 1,5 procent nästa år

jämfört med 2022. Inklusiv prisökningarna ökar konsumtionen i stället ungefär i takt med det historiska genomsnittet. 2024 ökar konsumtionsvolymen snabbare igen när de reala disponibla inkomsterna ökar i en mer normal takt.

Även investeringarna bromsar in som en följd av höga materialpriser, stigande räntor och en dämpad efterfrågan i ekonomin. Framför allt sjunker bostadsinvesteringarna kraftigt nästa år. Förutom nämnda faktorer påverkas de även av fallande bostadspriser, svag utveckling av de reala disponibla inkomsterna samt att investeringsstödet för hyres- och studentbostäder upphör. De flesta övriga investeringar ökar svagt. Stora investeringar i staten, framför allt avseende försvarsmateriel, bidrar dock till att hålla uppe investeringarna något både i år och nästa år. Men totalt sett sjunker investeringarna 2023 och ökar relativt svagt 2024.

Lagerinvesteringarna har ökat kraftigt i år och höjer BNP-tillväxten med 1 procentenhet. Framför allt är det lagren i handeln som har ökat. Nästa år minskar de igen och lagerinvesteringarna bidrar i stället till att sänka tillväxten.

Tabell 2 Försörjningsbalansen

Procentuell förändring, fasta priser

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hushållens konsumtion	6,0	2,3	-1,5	3,0	3,9	3,5
Offentlig konsumtion	2,8	-0,1	0,1	1,3	0,4	0,1
Fasta investeringar	6,4	5,6	-2,7	1,7	3,7	2,8
Lager ¹	0,4	1,2	-0,4	-0,1	0,0	0,0
Export	7,9	4,1	-0,6	3,8	4,0	3,9
Import	9,6	7,2	-2,0	3,8	4,4	4,2
Nettoexport ¹	-0,3	-1,1	0,6	0,1	0,0	0,0
BNP	5,1	2,6	-1,1	2,1	2,7	2,3
BNP, kalenderkorrigerad	4,9	2,6	-0,9	2,1	3,0	2,1

¹Förändring i procent av BNP föregående år.

Källa: SCB och ESV

Exporten ökar långsammare då den globala efterfrågan dämpas. Importen bromsar också in eftersom både den inhemska efterfrågan och exporten, som har ett stort importinnehåll, mattas av. Importen har dock ökat betydligt mer än exporten i år, bland annat på grund av en kraftig ökning av uthyrning och leasing i utlandet. Nettoexporten väntas därmed sänka BNP-tillväxten i år. Importen bedöms vara tillfälligt hög i förhållande till efterfrågan under 2022 och den väntas därför sjunka mer än exporten nästa år. Därmed blir effekten på nettoexporten den omvända och den höjer då tillväxten i stället.

Den offentliga konsumtionen bedöms minska något i år, vilket delvis förklaras av att särskilda åtgärder relaterade till pandemin minskar betydligt (som exempelvis 2021 års omfattande vaccinationsprogram). I budgetpropositionen för 2023 har regeringen föreslagit och aviserat höjningar av de generella och riktade statsbidragen till kommuner och regioner på omkring 11 miljarder kronor. Men eftersom de sista kvarvarande pandemirelaterade åtgärderna upphör från och med 2023, innebär det att statsbidragen till kommunsektorn ändå minskar med nästan 10 miljarder kronor jämfört med 2022. Samtidigt väntas kostnader för bland annat avtalspensioner och förbrukning öka till följd av den höga inflationen. Det högre kostnadstrycket bedöms leda till att kommuner och regioner tvingas dra ner något på personaltäthet och verksamhet, vilket innebär att den kommunala konsumtionen väntas minska även 2023. Betydande satsningar på framför allt försvaret innebär dock att den statliga

konsumtionen bedöms växa med någon procent 2023. Sammantaget ger det en måttlig ökning av offentlig konsumtion 2023.

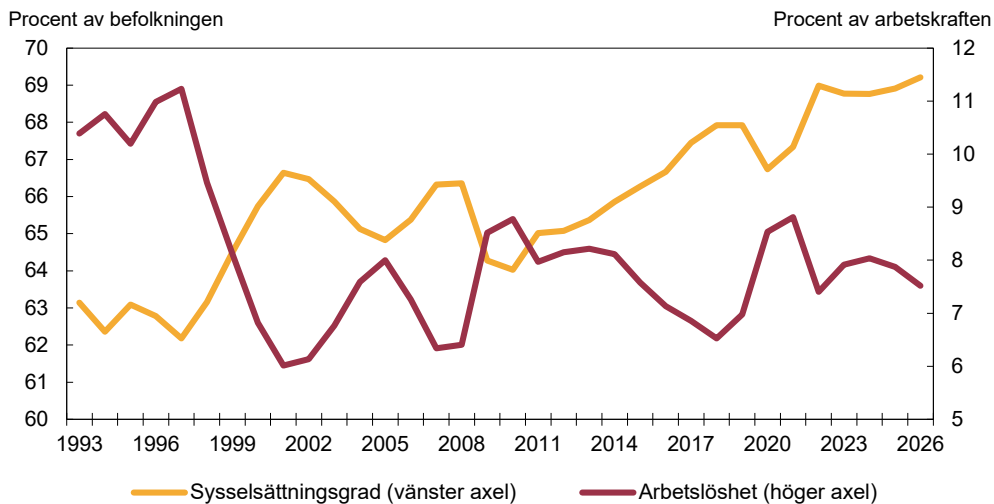
Från och med 2024 bedöms konsumtionen i offentlig sektor öka något varje enskilt år. Starkast blir tillväxten i staten 2024, men även kommuner och regioner väntas då öka sin konsumtion.

Tecken på att den starka arbetsmarknaden nu försvagas

Antalet sysselsatta fortsatte öka även under det tredje kvartalet i år efter den mycket starka ökningen under första halvåret. Ökningen var dock mindre än tidigare under året och omfattade färre branscher. De senaste månaderna har sysselsättningen minskat och anställningsplanerna har sjunkit vilket indikerar en fortsatt svag utveckling framöver. Sysselsättningen väntas minska något i slutet av året och under inledningen av nästa år. Därefter ökar den igen, om än långsamt.

Den ökande sysselsättningen under första halvåret 2022 medför att arbetslösheten sjunker i år. Det är framför allt de som varit arbetslösa kortare perioder som nu kommit i arbete, men sedan förra sommaren har även antalet långtidsarbetslösa minskat stadigt. När sysselsättningen minskar i slutet av året och i början av nästa år ökar arbetslösheten återigen och den ligger kvar på en högre nivå även 2024.

Diagram 1 Sysselsättningsgrad och arbetslöshet

Källa: SCB och ESV

Produktiviteten, som legat på en hög nivå under 2022, sjunker nästa år när BNP backar, men därefter tar den fart igen. Eftersom företagen inte väntas minska personalstyrkan i någon större utsträckning när efterfrågan viker, påverkas produktivitetstillväxten mest när BNP sjunker. Medelarbetstiden är i år fortsatt lägre än normalt, framför allt för att sjukfrånvaron är kvar på en högre nivå än innan pandemin, men väntas öka något de kommande åren.

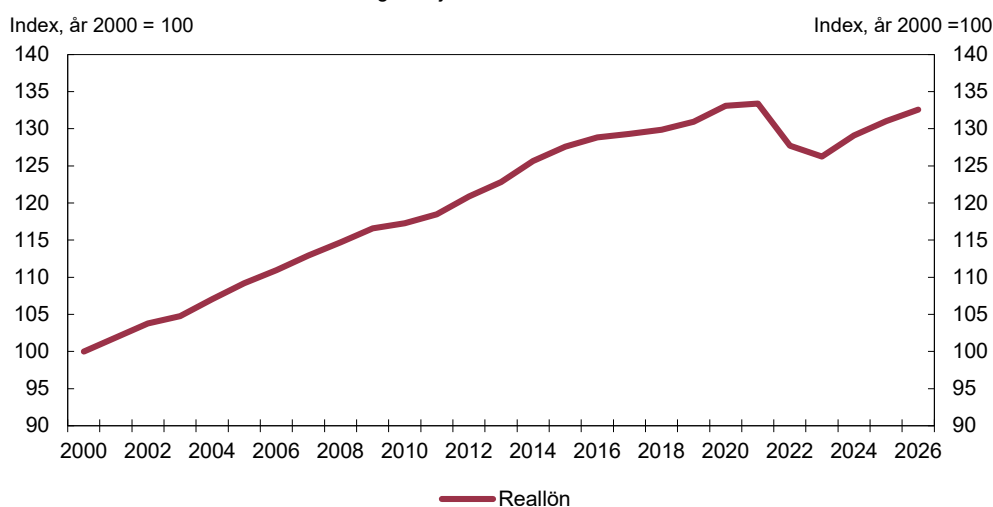
Sjunkande reallöner både 2022 och 2023 trots ökad löneökningstakt nästa år

Lönerna i Sverige har ännu inte stigit på det sätt som de gjort i bl. a. USA och Storbritannien de senaste månaderna. Den pågående avtalsrörelsen är avgörande för löneökningstakten kommande år och om lönerna kommer att bidra till en utdraget hög inflationstakt eller ej. De signaler som hittills kommit från arbetsmarknadens parter är att man vill undvika att hamna i en pris- och lönespiral. Det indikerar att löneökningarna enligt avtal kommer bli förhållandevis återhållsamma, även om de blir

högre än de senaste åren. Samtidigt finns det en del som talar för att löneglidningen kommer ta fart framöver. Arbetslösheten har sjunkit tillbaka till låga nivåer bland korttidsarbetslösa, samtidigt som det fortsatt rapporteras om brist på arbetskraft inom många branscher. Dessutom är antalet kvarvarande lediga platser högt, inflationstakten hög och löneförväntningarna har stigit. Sammantaget bedöms löneökningarna därför bli högre än på länge nästa år, men inte så höga att de driver upp inflationstakten i någon större utsträckning.

Efter en lång period av stark reallöneutveckling sjunker reallönerna i år och nästa år – trots att löneökningarna alltså blir större än på länge 2023. Den höga inflationen i år och nästa år medför att den genomsnittliga reallönen 2023 är tillbaka på ungefär samma nivå som 2014.

Diagram 2 Reallönenivå
Nominell löneökningstakt justerat för KPIF

Källa: MI och ESV

Lönesumman fortsätter att öka kraftigt i år vilket förklaras av både stigande löner och att antalet arbetade timmar ökar mycket. Kommande år är ökningstakten för lönesumman betydligt lägre. En högre löneökningstakt motverkas av att antalet arbetade timmar ökar långsammare.

Inflationstakten avtar men förblir hög 2023

Inflationen har stigit kraftigt i år. Det förklaras av flera faktorer. Energikrisen och stigande oljepris sedan årsskiftet har påverkat inflationen direkt men har också ökat kostnaderna för företagen som därför har höjt konsumentpriserna. Pandemin och kriget i Ukraina har skapat en del störningar i utbudet av vissa varor och försvårat transporter, vilket också har drivit på inflationen. En stark konjunktur i både USA, Europa som helhet och Sverige har gjort att prisuppgången nu är bred. Utöver höga energipriser har även priserna på livsmedel ökat kraftigt och priserna på de flesta varor och tjänster har stigit. En försvagning av kronan bidrar också till att höja inflationen i viss mån. Såväl elpriserna som drivmedelspriserna väntas sjunka under nästa år när effekten av energikrisen avtar. Sett över hela året väntas de ändå bidra till att öka inflationen 2023, men sänker den 2024. För de flesta övriga varor och tjänster väntas prisökningstakten avta under 2023 när penningpolitiken och lågkonjunkturen får effekt samt att kostnaderna för insatsvaror sjunker och utbudsproblemen avtar. Trots det väntas inflationen enligt både KPIF (KPI med fast ränta) och kärninflationen (KPIF exkl. energi) uppgå till drygt 5 procent nästa år på grund av de kraftiga prisökningarna under 2022. Betydligt högre hyreshöjningar 2023 än 2022 bidrar också

till den fortsatt höga inflationen. År 2024 blir i stället inflationen låg, runt 1 procent, när energipriserna bidrar till att sänka inflationen. Exklusive energi väntas inflationen uppgå till 2 procent från och med 2024. KPI väntas öka betydligt mer än KPIF både 2023 och 2024, som en följd av att räntorna stiger. KPI är det inflationsmått som har en direkt påverkan på flera transfereringar och skatter.

Tabell 3 Nyckeltal för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Sysselsatta	0,9	2,7	0,0	0,3	0,6	0,8
Sysselsättningsgrad, nivå ¹	67,3	69,0	68,8	68,8	68,9	69,2
Arbetslöshet, nivå ²	8,8	7,4	7,9	8,0	7,9	7,5
Arbetade timmar, kalenderkorr. värden	2,3	2,3	0,4	0,6	0,6	0,8
Timlön, KL ³	2,6	2,9	3,8	3,5	3,4	3,2
Lönesumma	5,8	6,2	4,4	4,3	4,1	4,1
KPIF ⁴	2,4	7,5	5,0	1,2	1,8	2,0
KPI	2,2	8,2	7,6	1,8	1,8	2,0
Syrrränta ⁵ , värde vid årets slut	0,00	2,50	3,00	2,50	2,25	2,25

¹Procent av befolkningen 15-74 år.

²Procent av arbetskraften.

³Timlöneökning enligt konjunkturlönestatistiken.

⁴KPI med fast ränta.

⁵Procent.

Källa: SCB och ESV

Kraftiga räntehöjningar från de flesta centralbanker

För att motverka den höga inflationen har den amerikanska centralbanken (Fed) höjt styrräntan kraftigt under året. Även Riksbanken och den europeiska centralbanken (ECB) har höjt styrräntorna i en snabb takt, om än inte lika mycket som Fed. När global och svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur väntas inflationstakten dämpas och räntehöjningscykeln bedöms snart vara över. Såväl Riksbanken som ECB och Fed väntas dock fortsätta höja räntan ytterligare i början av nästa år för att sedan ligga kvar på samma nivå resten av året. Under 2024 när inflationen är tillbaka på en mer normal nivå sänks styrräntorna igen. Fed väntas sänka styrräntan i fler omgångar än Riksbanken och ECB eftersom den amerikanska styrräntan bedöms ligga långt över en normal räntenivå.

De långa marknadsräntorna har stigit kraftigt under året till följd av den höga inflationen och högre styrräntor. Nästa år väntas de långa marknadsräntorna plana ut när styrräntorna inte längre stiger.

Dollarn har stärkts mot både euron och den svenska kronan. Det har skett mot bakgrund av att den amerikanska centralbanken har stramat åt penningpolitiken i en snabbare takt än Euroområdet och Sverige, samtidigt som det råder viss finansiell oro. Kronan kommer att vara fortsatt svag mot dollarn och euron under nästa år även om den stärks något under året. Förstärkningen fortsätter efter 2023 när räntedifferenserna minskar och såväl global som svensk ekonomi går mot en mer normal konjunktur.

Osäkerhet kring svensk ekonomi både på kort och på lång sikt

Det är osäkert hur bestående den höga inflationen kommer att bli, hur den kommer att påverka lönebildningen, hur mycket centralbankerna måste höja styrräntorna för att komma till bukt med inflationen och hur inflationen och stigande räntor kommer att påverka den reala ekonomin. Det är svårt att bedöma hur företag och hushåll

kommer att agera när inflationen och räntorna stiger efter en lång period med låg inflation, låga räntor och stigande skulder bland hushållen. Det finns en risk att den penningpolitiska åtstramningen får en betydligt större negativ inverkan på den reala ekonomin än väntat och att hushållen inte minskar sitt sparande lika mycket som vi räknar med på grund av osäkerhet om framtiden. Samtidigt kan penningpolitiken få mindre effekt på inflationen än väntat, i alla fall på kort sikt, eftersom prisökningarna till en del fortfarande är utbudsdrivna.

Ovanstående risker gäller såväl Sverige som de flesta andra länder. Det finns även andra risker kopplade till den globala tillväxten, bland annat att utvecklingen i Kina blir betydligt sämre än väntat. De senaste utfallen har varit mycket svaga och fastighetssektorn som har varit draglok i ekonomin under en lång tid är överhettad och har problem med kreditgivningen. Om inte Kina lyckas styra om tillväxten och öka hushållens konsumtion kan tillväxten bli mycket svag, vilket också kan påverka resten av världen. De geopolitiska spänningarna mellan Kina och USA är också en riskfaktor.

Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster på statens budget

Skatteintäkterna ökar långsammare i år än förra året. Den svagare utvecklingen beror framför allt på att hushållens kapitalvinster minskar, men även stora skattesänkningar bidrar. Ökningstakten fortsätter sedan att bromsa in 2023 då svensk ekonomi är i en lågkonjunktur. Fortsatt stora prisökningar motverkar dock nedgången i konsumtionen och investeringarna. Gällande regler gör att den höga inflationen under 2022 dämpar intäkterna från skatt på arbete. Dessutom fortsätter hushållens kapitalvinster att minska. Regeländringar i budgetpropositionen för 2023 sänker skatteintäkterna, men tidigare beslut motverkar sänkningen och totalt sett höjer regeländringar skatteintäkterna med 11 miljarder kronor.

Lågkonjunkturen gör att skatteintäkterna ökar långsammare 2023

De totala skatteintäkterna ökar med 3,7 procent 2022, vilket är långsammare än 2021. Den lägre ökningstakten förklaras av att hushållens kapitalvinster minskar och stora skattesänkningar. Stora skattebaser som lönesumman och hushållens konsumtion ökar dock mer än förra året, inte minst på grund av kraftiga prisökningar. Nästa år fortsätter ökningstakten att sjunka till 2,2 procent, trots skattehöjningar på totalt 12 miljarder kronor.

Intäkterna väntas öka långsammare nästa år till följd av lågkonjunkturen, men intäktsökningarna hålls uppe av att den höga inflationen dämpar nedgången i vissa skattebaser. Skatt på arbete ökar i relativt god takt trots en svag utveckling på arbetsmarknaden och att den höga inflationen under 2022 har en kraftig återhållande effekt på utvecklingen. Det beror dels på att lönesumman fortsätter att öka relativt starkt, dels på att de tillfälliga skattesänkningar som infördes under pandemin upphör, vilket gör att indirekt skatt på arbete utvecklas starkt. Skatt på konsumtion ökar svagt när både hushållens konsumtion och investeringarna bromsar in. Därutöver bidrar tillfälliga nedsättningar av energiskatterna på drivmedel till att hålla tillbaka intäktsökningen. En viktig förklaring till att utvecklingen av de totala skatteintäkterna är svag är att hushållens kapitalvinster fortsätter att minska till följd av att bostadspriserna sjunker. Minskningen av kapitalskatterna hålls dock tillbaka av att avkastningsskatten mer än dubblas till följd av det högre ränteläget.

Med start 2024 väntas ökningstakten av de totala skatteintäkterna tillta och uppgå till 5,2 procent. Den huvudsakliga förklaringen är att kapitalskatterna återigen beräknas öka. Därefter stiger ökningstakten i takt med att tillväxten i ekonomin tilltar.

Regeländringar i budgetpropositionen för 2023 minskar de totala skatteintäkterna

Skatteintäkterna minskar med nästan 9 miljarder kronor nästa år till följd av budgetpropositionen för 2023. Minskning beror framför allt på att intäkterna från konsumtionskatter minskar när energiskatten på drivmedel sänks tillfälligt. Men även en höjning av jobbskatteavdraget för äldre respektive ersättningsnivån i reseavdraget bidrar till att intäkterna blir lägre. De tillfälliga sänkningarna av energiskatterna på drivmedel upphör 2026, vilket medför att intäkterna då ökar med 6 miljarder kronor. Tidigare beslutade regeländringar höjer dock intäkterna mer än de sänks i budgetpropositionen för 2023. Sammantaget uppgår regeländringarna till 11 miljarder kronor 2023, 5 miljarder kronor 2024 och 6 miljarder kronor 2026.

Tabell 4 Utveckling av skatteintäkter

Nivå 2021, Årlig förändring 2022–2026, miljarder kronor

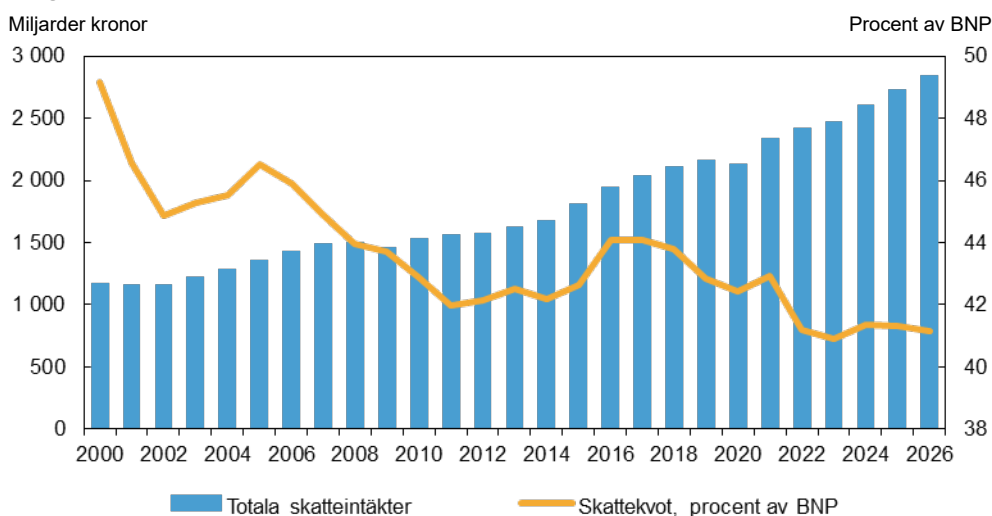
	Utfall	Prognos				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Skatt på arbete	1 328,9	56,9	64,1	51,3	62,1	62,3
Skatt på kapital	356,1	-25,2	-29,8	41,4	24,1	11,4
Skatt på konsumtion	658,3	41,7	19,4	34,7	35,6	39,3
Övriga skatter	-4,8	13,4	-1,4	2,3	1,5	-1,8
Totala skatteintäkter	2 338,4	86,8	52,3	129,6	123,3	111,3
<i>Exkl. regelförändringar</i>	2 342,0	99,1	25,2	135,4	128,6	105,7

Källa: ESV

Skattekvoten sjunker markant 2022 därefter är den i stort sett oförändrad

Skattekvoten, det vill säga de totala skatteintäkterna som andel av BNP, beräknas sjunka något 2023 trots en sammantagen skattehöjning på 12 miljarder kronor. Detta beror bland annat på att hushållens kapitalvinster väntas fortsätta minska. Därefter stiger skattekvoten något när skatterna höjs ytterligare och hushållens kapitalvinster återgår till en mer normal nivå.

Diagram 3 Totala skatteintäkter och skattekvot

Källa: SKV och ESV

Inflationen minskar intäkterna från direkt skatt på arbete

Intäkterna från direkt skatt på arbete ökar betydligt långsammare i år än förra året, trots en starkare ökning av lönesumman. Ökningen hålls tillbaka av flera skattesänkningar, däribland en höjning av jobbskatteavdraget och grundavdraget för äldre. Skattesänkningar till följd av regeländringar uppgår sammanlagt till 14 miljarder kronor under 2022.

Nästa år ökar intäkterna från direkt skatt på arbete något starkare än i år (se tabell 5), trots att lönesumman ökar långsammare och att den höga inflationen under 2022 har en kraftig återhållande effekt på utvecklingen. Att inflationen påverkar beror på att stora delar av inkomstbeskattningen är indexerade med konsumentprisutvecklingen med ett års eftersläpning, grundavdraget och jobbskatteavdraget indexeras med prisbasbeloppet och skiktgränsen för statlig skatt indexeras med KPI året innan plus två procentenheter. Störst är minskningen av statlig inkomstskatt, 13 miljarder kronor, vilket framför allt beror på att betydligt färre personer omfattas av den när skiktgränsen höjs (se även fördjupning 2, s. 48). Ändringar av kommunalskatten och jobbskatteavdraget minskar skatteintäkterna med 18 miljarder kronor. Sammantaget innebär indexeringarna en minskning av skatteintäkterna från direkt skatt på arbete med 31 miljarder kronor 2023. Det kan jämföras med indexeringarnas betydelse under 2022, där de minskade intäkterna med drygt 7 miljarder kronor. De regeländringar som sker, där slopandet av den tillfälliga skattereduktionen för arbetsinkomster som gällt under 2021 och 2022 är den som har störst betydelse, innebär en skattehöjning med 3 miljarder kronor. Den underliggande utvecklingen, det vill säga ökningen rensad för regeländringar och indexeringar, är starkare nästa år än i år trots att ökningen av den taxerade inkomsten, korrigerad för det utökade reseavdraget till och från arbetet, är ungefär densamma båda åren. Det beror framför allt på att timlönerna ökar mer än under 2022 vilket gör att fler skulle ha hamnat över skiktgränsen för statlig skatt.

Tabell 5. Utveckling av direkt skatt på arbete efter orsak

	2022	2023	2024	2025	2026
Utveckling totalt	21	23	18	32	31
Regeländringar	-14	3	1	0	0
Indexeringar	-7	-31	-28	-8	-9
<i>varav kommunal skatt</i>	-2	-9	-9	-2	-2
<i>varav statlig skatt</i>	-4	-14	-11	-4	-4
<i>varav jobbskatteavdrag</i>	-2	-9	-8	-2	-2
<i>Kommunal medelutdebitering</i>	-1				
Underliggande utveckling	44	51	45	39	39

Källa: ESV

Eftersom inflationen väntas vara fortsatt hög under nästa år bidrar indexeringarna till att skatteintäkterna hålls tillbaka nästan lika mycket även under 2024. Lönesumman fortsätter att utvecklas i ungefär samma takt medan pensionerna utvecklas något långsammare. Sammantaget leder det till en svagare ökning under 2024.

Under prognosperiodens två sista år ökar utvecklingstakten, trots att både lönesumman och pensionerna då utvecklas långsammare. Det beror på att inflationen har klingat av och inte längre får samma genomslag på intäkterna.

Fortsatt stark utveckling av indirekt skatt på arbete

Indirekt skatt på arbete ökar med 36 miljarder kronor i år. Även om det är en god utveckling så är den väsentligt måttligare än förra året. Att intäkterna från indirekt

skatt på arbete ökar långsammare i år beror framför allt på att en stor del av de tillfälliga skattesänkningar som infördes 2020 för att mildra effekterna av pandemin upphörde att gälla 2021, vilket medförde att skatterna höjdes. Nästa år, då även den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga upphör att gälla, växer intäkterna från indirekt skatt på arbete mer än i år. Återstoden av prognosperioden fortsätter intäkterna växa med omkring 30 miljarder kronor årligen.

Svag börsutveckling och fallande bostadspriser minskar kapitalskatteintäkterna

Intäkterna från skatt på kapital minskar mycket både i år och nästa år. Hushållens kapitalskatter minskar båda åren medan skatt på företagsvinster minskar i år, men är i stort sett oförändrad nästa år. Införandet av riskskatten för kreditinstitut dämpar i viss mån minskningen av skatteintäkterna från kapital i år. Nästa år ökar avkastningsskatten kraftigt och motverkar till viss del minskningen. Från och med 2024 ökar intäkterna från skatt på kapital relativt mycket igen.

Intäkterna från hushållens kapitalskatter minskar kraftigt i år, men ligger ändå kvar på en historiskt sett hög nivå. Det är framför allt lägre kapitalvinster som bidrar till minskningen, men även nettot av ränteinkomster och ränteutgifter eftersom avdraget för utgiftsräntorna ökar mer än inkomsträntorna, i kronor räknat. Kapitalvinsterna minskar till följd av börsnedgången, lägre bostadspriser samt färre bostadsförsäljningar.

Under 2023 minskar hushållens kapitalvinster ytterligare eftersom bostadspriserna fortsätter att sjunka. Som årsgenomsnitt väntas priset bli större än någon gång tidigare under 2000-talet. Det medför att hushållens kapitalvinster som andel av BNP också blir lägre än de hittills har varit under 2000-talet. I slutet av prognosperioden antas hushållens kapitalvinster återgå till dess jämviktsnivå, som antas vara ett historiskt genomsnitt justerat för regeländringar. Skatteintäkterna ökar därmed som andel av BNP 2024.

Avdragen för utgiftsräntor fortsätter att öka betydligt mer än inkomsträntorna nästa år, i kronor räknat, eftersom räntorna då ligger på en högre nivå än under innevarande år. Därefter är räntenettot relativt konstant.

Utdelningsinkomsterna väntas i år ligga kvar på fjolårets höga nivå för att sedan sjunka tillbaka till en mer normal nivå från och med nästa år.

Schablonintäkterna från investeringssparkonton ökar mycket nästa år då statslåneräntan den sista november 2022, som används för att beräkna avkastningen på dessa innehav, är mycket högre än räntan var i november 2021. Därmed ökar schablonavkastningen på investeringssparkonton från 1,25 procent 2022 till 2,94 procent 2023. Det dämpar minskningen av hushållens kapitalskatter i viss mån men sammantaget minskar hushållens kapitalskatter även nästa år för att därefter stiga igen.

Intäkterna från stämpelskatt minskar nästa år till följd av lägre bostadspriser och lägre försäljningsvolym. Intäkterna från fastighetsavgiften och fastighetsskatten ökar däremot alla prognosår, eftersom prisförändringar påverkar skatteintäkterna med lång eftersläpning³. Först 2027 kan intäkterna eventuellt reduceras till följd av prisnedgången 2023.

³ Taxeringsvärdet ska motsvara 75 procent av det sannolika marknadsvärdet två år före taxeringsåret. Vid småhustaxeringen 2024 är det därför försäljningar under åren 2020–2022 som påverkar om taxeringsvärdena ökar eller minskar jämfört med småhustaxeringen 2021. Prisförändringar som sker 2023–2025 påverkar småhustaxeringen 2027.

Intäkterna från skatt på företagsvinster minskar mycket i år, men ligger liksom hushållens kapitalvinster kvar på en hög nivå. Minskningen beror dels på en tillfällig skattereduktion för investeringar och inventarier som beräknas till knappt 6 miljarder kronor, dels på en svagare vinstutveckling. Nästa år minskar intäkterna från skatt på företagsvinster ytterligare något. Skattereduktionen för investeringar och inventarier är dock betydligt mindre jämfört med i år och justerat för detta så sjunker i stället intäkterna med knappt 6 miljarder kronor. Det är främst en följd av den svagare tillväxten i ekonomin. Mot slutet av prognosperioden ökar intäkterna igen, i takt med att tillväxten i ekonomin återhämtar sig.

I år införs en riskskatt för kreditinstitut som beräknas ge intäkter om drygt 6 miljarder kronor. Intäkterna från riskskatten ökar nästa år och bedöms sedan ligga kvar på ungefär samma nivå under resten av prognosperioden, trots att utlåningen ökar. Det beror på att gränsvärdet för att betala riskskatt indexregleras med prisbasbeloppet.

Nästa år ökar intäkterna från avkastningsskatten kraftigt vilket dämpar minskningen av de totala intäkterna från skatt på kapital. Avkastningsskatten ökar på grund av högre statslåneränta i år, eftersom skatten framför allt påverkas av statslåneräntans nivå föregående år. De kommande åren fortsätter intäkterna från avkastningsskatten att öka, men i lägre takt.

Intäkterna från skatt på konsumtion ökar starkt även i år

Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror ökar med 42 miljarder kronor i år till följd av en fortsatt stark ökning av momsintäkterna. Ökningen förklaras framför allt av kraftiga prisökningar på hushållens konsumtion och på bostadsinvesteringarna. Både konsumtionen och investeringarna ökar dock förhållandevis starkt även i volym. Till viss del motverkas ökningen av konsumtionsskatterna av att intäkterna från energiskatten minskar, främst på grund av tillfälliga skattesänkningar. Utvecklingen i år hålls även tillbaka av att fjolårets mervärdesskatteintäkter blev ovanligt höga vilket delvis byggde på indrivna medel genom Kronofogden om cirka 8 miljarder kronor.

År 2023 ökar konsumtionsskatterna långsammare, då priserna inte ökar lika mycket och både hushållens konsumtion och investeringarna minskar i volym vilket gör att momsintäkterna utvecklas betydligt svagare än i år. Till skillnad från i år väntas dock intäkterna från punktskatterna öka 2023. Det beror framför allt på ökade intäkter från koldioxidskatten, på grund av en stor indexeringseffekt. De tillfälligt sänkta energiskatterna på bensin och diesel för 2023–2025 motverkar 2023 den stora intäktsökning som annars hade skett genom energiskattens KPI-indexering.

Under 2024 väntas intäktsökningen från konsumtionsskatterna återigen ta fart då momsintäkterna ökar i takt med en starkare ökning av konsumtionen och bostadsinvesteringarna. Även punktskatterna ökar starkt 2024 då en fortsatt hög inflation 2023 medför att energi- och koldioxidskatterna ökar mer än normalt. Mot slutet av prognosperioden ökar intäkterna från konsumtionsskatterna snabbare när konjunkturläget förbättras. Intäkterna från punktskatterna ökar starkt 2026 när den tillfälliga nedsättningen av energiskatten på bensin och diesel upphör.

Intäkter från statliga bolag historiskt höga

Statens inkomster från aktieutdelningar ökar kraftigt i år och uppgår till över 46 miljarder kronor. Det är den högsta nivån någonsin och beror främst på att Vattenfall AB gjorde ett rekordresultat 2021, delvis beroende på tillfälliga effekter. Även LKAB gjorde ett mycket starkt resultat, och bolagets utdelning mer än fördubblas jämfört med 2021. Eftersom delar av Vattenfalls resultat berodde på

tillfälliga effekter sjunker utdelningarna nästa år, men ligger trots det kvar på en historiskt sett hög nivå. Åren därefter beräknas utdelningarna sjunka tillbaka något, vilket främst beror på att Vattenfalls utdelning förväntas återgå till en mer normal nivå.

Intäkterna från EU-medel beräknas i år öka i ungefär samma takt som förra året. Nästa år ökar bidragen från EU kraftigt då Sverige får de första utbetalningarna från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Sverige väntas få cirka 33 miljarder kronor i bidrag från EU:s återhämtningsplan och vi räknar med att drygt hälften kommer att betalas ut nästa år. Resterande medel betalas ut mellan 2024 och 2026 vilket ger en mindre men en mer jämn fördelning av EU-medel under de senare prognosåren.

Utgifter på statens budget

De takbegränsade utgiftsområdena⁴ minskar något i år, eftersom flertalet av de pandemirelaterade åtgärderna avslutats. Minskningen dämpas av åtgärder i den beslutade budgeten för 2022 och flera ändringsbudgetar som kommit under året. De totala utgifterna på statens budget ökar dock då statsskuldsräntorna blir högre i år. Ökningen motverkas till viss del av Riksgäldens nettoutlåning som blir kraftigt negativ. Nästa år ökar såväl de takbegränsade som de totala utgifterna till följd av åtgärder i budgetpropositionen för 2023. Utgiftsökningen blir dock ganska liten då de flesta återstående pandemirelaterade åtgärderna upphör. De totala utgifterna ökar mer på grund av att nettoutlåningen blir betydligt mindre negativ nästa år.

De takbegränsade utgiftsområdena minskar något i år medan de totala utgifterna ökar

De takbegränsade utgiftsområdena minskar med 3 miljarder kronor 2022, efter två år med kraftiga utgiftsökningar. De pandemirelaterade utgifterna minskar mycket, även om vissa stöd fortfarande finns kvar. Utgifterna sjunker mest inom områdena Näringsliv, Hälso- sjukvård och social omsorg samt Allmänna bidrag till kommuner. Även utgifterna inom Arbetsmarknad och arbetsliv sjunker då bland annat arbetslösheten minskar. Nedgången i år motverkas av höjda utgifter bland annat för försvar och rättsväsendet. Fler asylsökande på grund av kriget i Ukraina, höjd garantipension och en tillfällig elpriskompensation som betalades ut under året leder också till höjda utgifter.

De totala utgifterna, där nettoutlåningen och utgifterna för statsskuldsräntorna också ingår, ökar däremot med 9 miljarder kronor i år. Statsskuldsräntorna ökar mycket i förhållande till förra årets låga nivåer. Stigande marknadsräntor medför att överkurserna⁵ blir lägre, samtidigt som Riksgälden betalar ut inflationskompensation i samband med att en realobligation förfaller. Riksgäldens nettoutlåning däremot blir kraftigt negativ på grund av stora kapacitetsavgifter och återbetalning av riksbankslånen, vilket till stor del motverkar ökningen av statsskuldsräntorna.

Nästa år ökar både de takbegränsade utgiftsområdena och de totala utgifterna

Nästa år ökar de takbegränsade utgiftsområdena med 10 miljarder kronor och de totala utgifterna med hela 55 miljarder kronor. En viktig förklaring till ökningen av de

⁴ Alla utgiftsområden utom utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

⁵ Äldre obligationer som introducerades när räntenivån var högre har en kupongränta som överstiger nuvarande marknadsräntor. Som kompensation för detta betalar köparna ett högre pris (överkurs). När marknadsräntorna stiger minskar överkurserna.

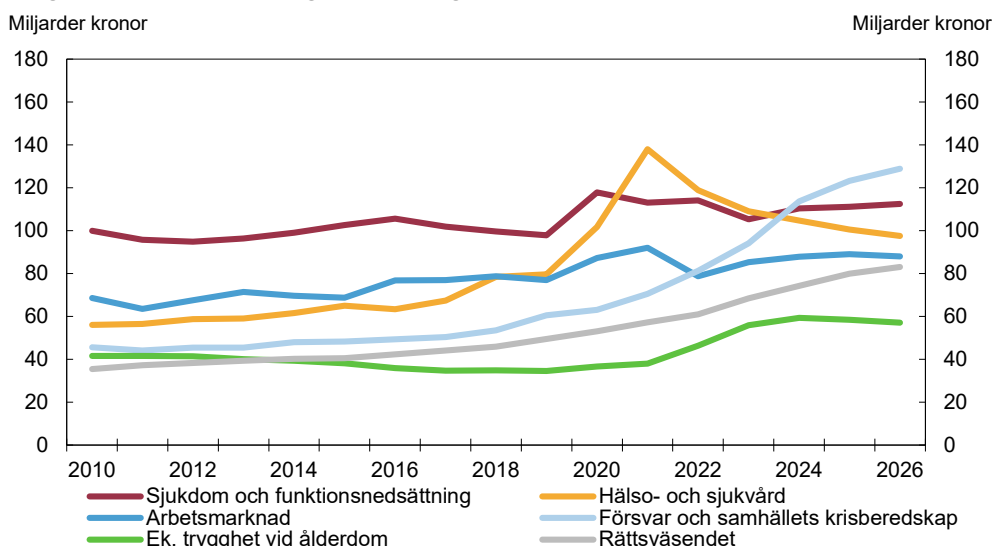
takbegränsade utgifterna de kommande åren är de utgiftsförändringar som lagts fram i budgetpropositionen för 2023.

Den höga inflationen 2022 medför att de transfereringar som indexeras med prisbasbeloppet ökar mycket nästa år, eftersom prisbasbeloppet skrivs fram med inflationen i juni föregående år. Utgiftsökningen dämpas dock av att de flesta återstående pandemistöden upphör, liksom den tillfälliga elpriskompensationen 2022. De medel som väntas betalas ut som elprisstöd under 2023, och som finansieras från kapacitetsavgifterna som Svenska kraftnät får in, ökar nettoutlåningen vilket till stor del förklarar varför de totala utgifterna ökar kraftigt.

Utgifterna för Rättsväsendet och Försvar och samhällets krisberedskap fortsätter att öka mycket nästa år. Utgifterna har ökat under en längre tid och i budgeten för 2023 görs ytterligare anslagsökningar. Inom Rättsväsendet ska anslagsökningarna gå till att stärka rättskedjan och det är främst Polismyndigheten och Kriminalvården som tilldelas ökade medel. Inom Försvar och samhällets krisberedskap ökar utgifterna för att fortsätta stärka försvarets operativa förmåga, öka de militära investeringarna samt höja förmågan inom det civila försvaret. Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid ålderdom ökar också mycket nästa år, bland annat till följd av höjningen av garantipensionen respektive bostadstillägget för pensionärer. Ändringarna trädde i kraft i augusti i år men får helårseffekt först 2023. Även utgifterna inom Arbetsmarknad och arbetsliv ökar när arbetslösheten stiger. I budgeten för 2023 bibehåller man dessutom de höjda taken och regeländringarna i arbetslöshetsförsäkringen. Ändringarna infördes i samband med pandemin och skulle ha upphört 2023. Det gör att utgifterna för arbetslöshetsersättningen, och även aktivitetsstödet, blir högre än vad de skulle ha blivit om taken hade sänkts. Utgifterna för nystartsjobb ökar också 2023 då antalet personer med nystartsjobb väntas bli fler.

Utgiftsökningarna ovan motverkas till viss del av stora utgiftsminskningar inom vissa andra områden. Bland annat upphör de flesta tillfälliga pandemirelaterade krisåtgärderna, liksom den tillfälliga kompensationen för höga elpriser som betalades ut 2022. Utgifterna minskar främst inom Hälso- och sjukvård och social omsorg samt Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

De totala utgifterna ökar kraftigt 2023 eftersom Riksgäldskontorets nettoutlåning ökar mycket. Kapacitetsavgifterna väntas vara ungefär i nivå med årets avgifter men nettoutlåningen väntas ändå inte bli lika negativ som i år. Det beror bland annat på det förslag till stöd om 55 miljarder kronor som regeringen presenterade i slutet av oktober i år. Vi räknar dock inte med att alla pengar kommer att betalas ut, då Energimarknadsinspektionen beslutat om ett tillägg till den ansökan som Svenska kraftnät lämnade in om elprisstöd. Tillägget innebär att det ska finnas ett tak för hur mycket stöd man kan få utan att lämna in en ansökan. I prognosen beräknas utbetalningarna från kapacitetsavgifterna att uppgå till drygt 47 miljarder kronor under 2023 till hushåll och företag, inklusive stödet till elintensiva företag på drygt 2 miljarder kronor. Räntebetalningarna sjunker också då inga realobligationer förfaller nästa år.

Diagram 4 Utveckling av vissa utgiftsområden

Källa: ESV

Utgifterna fortsätter att öka under prognosperioden

De takbegränsade utgiftsområdena ökar med 45 miljarder kronor 2024 och de totala utgifterna med 69 miljarder kronor. Bland annat ökar utgifterna på grund av att inflationen är fortsatt hög nästa år, eftersom flera transfereringar indexeras med prisbasbeloppet, som i sin tur skrivs fram med inflationen i juni föregående år. Dessutom ökar myndigheternas förvaltningsanslag mycket till följd av den höga inflationen först från 2024 eftersom de skrivs fram med pris- och löneutvecklingen i ekonomin med två års eftersläpning. Det innebär att myndigheterna inte kompenseras för de ökade kostnader som inflationen innebär förrän två år senare. Inom de takbegränsade utgiftsområdena fortsätter bland annat utgifterna för Rättsväsendet och Försvar och samhällets krisberedskap att öka kraftigt.

Utgifterna för räntorna på statsskulden ligger kvar på en låg nivå trots att marknadsräntorna väntas stiga. Det beror på att det tar tid innan de högre räntorna slår igenom i räntebetalningarna. Dessutom minskar statsskulden, vilket bidrar till att räntebetalningarna hålls nere. Nettoutlåningen ökar mycket även 2024 eftersom de lån Riksgälden tagit för Riksbankens räkning då är återbetalade, samtidigt som kapacitetsavgifterna beräknas minska. Det gör att nettoutlåningen blir mindre negativ 2024 och att de totala utgifterna ökar.

De takbegränsade utgifterna fortsätter att öka 2025 och 2026, med 2 respektive 11 miljarder kronor. De totala utgifterna ökar också, med 23 respektive 22 miljarder kronor.

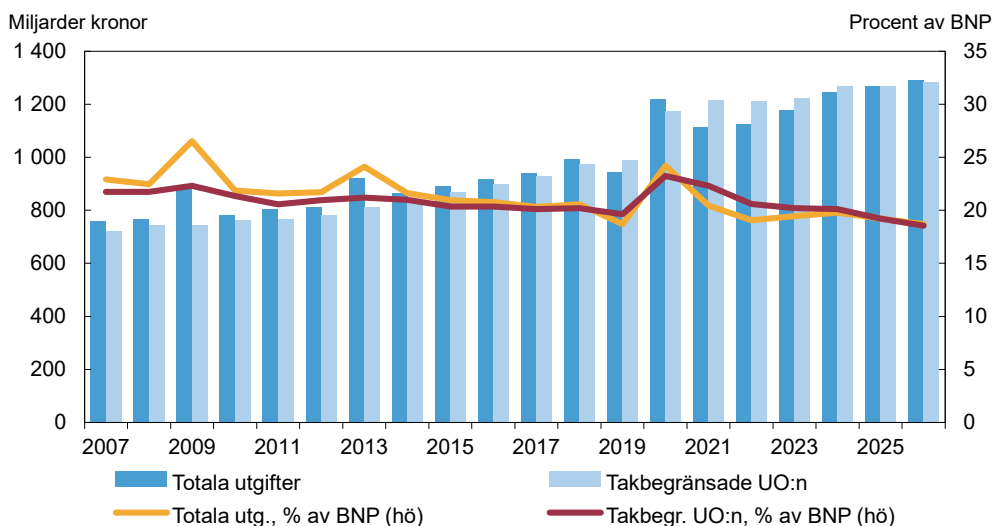
Utgiftskvoten sjunker under perioden

Utgiftskvoten för de takbegränsade utgiftsområdena – de takbegränsade utgiftsområdena som andel av BNP – är fortfarande högre än innan pandemin, men sjunker både i år och nästa år till 21 respektive 20 procent. Dessutom fortsätter kvoten sjunka efter 2023 eftersom det inte ingår någon ytterligare finanspolitik i beräkningarna utöver den som regeringen aviserat eller föreslagit i propositioner.⁶ Det innebär att en automatisk budgetförstärkning sker. Utgiftskvoten för de totala utgifterna uppgår till 19 procent i år, vilket fortfarande är något högre än innan pandemin. Kvoten sjönk dock kraftigt förra året då bland annat återbetalningen av lån

⁶ För mer information om ESV:s beräkningsmetod se metodrutin i början av rapporten.

som tagits för Riksbankens räkning påbörjades. Riksbankslånen fortsätter att minska kvoten både i år och nästa år. Utbetalningar av elprisstödet från kapacitetsavgifterna nästa år gör dock att utgiftskvoten totalt sett går upp något 2023. Även 2024 går kvoten upp något då riksbankslånen är återbetalade. Detta höjer utgifterna för nettoutlåningen och tillsammans med föreslagna utgiftsökningar i budgetpropositionen bidrar det till att höja kvoten.

Diagram 5 Utgifter på statens budget

Källa: ESV

Finansiellt sparande och budgetsaldo

ESV bedömer att konjunkturförsvagningen, minskade skatteintäkter från hushållens kapitalvinster samt åtgärderna i budgetpropositionen för 2023, leder till ett tydligt underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande 2023. Både staten och kommunsektorn bidrar till underskottet, medan ett visst överskott väntas i ålderspensionssystemet. Även om vi förutser en betydande förstärkning i statens finansiella sparande 2024 så bedömer vi att ett visst underskott består även detta år.

Underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande 2023 och 2024

Konjunkturförsvagningen, liksom åtgärderna i budgetpropositionen för 2023, väntas ge upphov till ett underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande 2023. Även om vi räknar med en betydande förstärkning 2024, så förväntas underskottet bestå även detta år. Först 2025 bedöms det finansiella sparandet återigen bli positivt. Sparandet försvagas mellan 2022 och 2023, vilket främst förklaras av att kommunsektorn då visar underskott, efter att året innan ha gått med överskott. Men en viss nedgång i statens finansiella sparande bidrar också.

När den offentliga sektorns finansiella sparande åter stärks från och med 2024 är det framför allt i staten som förstärkningen uppstår, även om också ålderspensionssystemet bidrar i viss mån. I kommuner och regioner försvagas sparandet ytterligare. Den markanta förstärkningen av sparandet i staten från och med 2024 förklaras till stor del av att ESV inte räknar med några ytterligare åtgärder utöver de som är beslutade eller aviserade. Det innebär bland annat att flera anslag är nominellt oförändrade, se metodruta i början av rapporten.

Tabell 6 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Totala inkomster	2 640	2 794	2 842	2 980	3 121	3 246
<i>procent av BNP</i>	48,4	47,4	46,9	47,3	47,2	47,0
Totala utgifter	2 644	2 777	2 888	2 999	3 079	3 153
<i>procent av BNP</i>	48,5	47,2	47,7	47,6	46,6	45,7
Finansiellt sparande i offentlig sektor	-4	17	-45	-19	42	93
<i>procent av BNP</i>	-0,1	0,3	-0,7	-0,3	0,6	1,3
Sparande per delsektor						
Staten	-46	-24	-31	-6	57	102
Kommunsektorn	35	27	-25	-29	-36	-35
Ålderspensionssystemet	6	14	11	17	22	27

Källa: SCB och ESV

Statens finansiella sparande nästan i balans från och med 2024

Årets markanta förbättring av statens finansiella sparande följs upp av en viss försvagning nästa år. Att statens finansiella sparande försvagas kan i hög grad relateras till konjunkturförsvagningen och minskade skatteintäkter från hushållens ovanligt låga kapitalvinster, men åtgärderna i budgetpropositionen för 2023 bidrar också. Även om den samlade aktiva finanspolitiken stärker det finansiella sparandet i staten 2023. Att den aktiva finanspolitiken totalt sett stärker de offentliga finanserna förklaras av att alla covid-19-relaterade åtgärder och den tillfälliga elpriskompensationen upphör nästa år och därmed inte längre påverkar det finansiella sparandet. Åren därefter förstärks sparandet successivt då inkomsterna ökar i takt med BNP samtidigt som utgifterna ökar svagt, se metodrutan i början av rapporten.

Tabell 7 Inkomster och utgifter i staten

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Totala inkomster	1 394	1 466	1 465	1 544	1 625	1 690
<i>förändring i inkomster</i>	140	72	-1	79	80	66
Skatter och sociala avgifter	1 213	1 248	1 251	1 329	1 400	1 460
Kapitalinkomster	26	50	39	34	38	38
Övriga inkomster	155	168	175	181	187	193
Totala utgifter	1 439	1 490	1 496	1 551	1 568	1 588
<i>förändring i utgifter</i>	45	51	6	54	17	20
Transfereringar och subventioner	923	921	898	899	890	889
Konsumtion	365	390	408	428	442	451
Investeringar	133	145	164	197	209	225
Övriga utgifter	18	34	25	27	26	23
Finansiellt sparande	-46	-24	-31	-6	57	102

Källa: SCB och ESV

Stora skillnader mellan budgetsaldot och det finansiella sparandet

Till skillnad från det finansiella sparandet visar budgetsaldot ett överskott i år. Differensen mellan de båda måtten är hela 207 miljarder kronor. Även nästa år är differensen stor då den uppgår till 98 miljarder kronor.

Tabell 8 Statens budget i sammandrag samt bro mellan finansiellt sparande och budgetsaldo

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Finansiellt sparande	-46	-24	-31	-6	57	102
Avgränsningar	87	119	87	38	23	14
Periodiseringar	32	88	10	-40	-22	-26
Övrigt	4	1	1	1	1	1
Budgetsaldo	78	183	67	-8	58	91
Totala inkomster	1 191	1 305	1 244	1 238	1 327	1 382
Skatteintäkter	1 221	1 248	1 251	1 329	1 400	1 460
Periodiseringar	14	77	9	-43	-14	-16
Skatteinkomster	1 235	1 325	1 260	1 286	1 386	1 443
Övriga inkomster	-44	-20	-16	-48	-58	-62
Totala utgifter	1 113	1 123	1 177	1 246	1 269	1 291
Utgiftsområden exklusive räntor	1 216	1 213	1 223	1 268	1 270	1 281
Statsskuld räntor	-1	26	11	8	17	14
Kassamässig korrigerig	-4	0	0	0	0	0
Riksgäldens nettoutlåning	-97	-117	-57	-30	-18	-5

Källa: SCB och ESV

Skillnaderna mellan statens finansiella sparande och saldot på statens budget beror på olika avgränsningar i saldobegreppen, men även på olika sätt att periodisera inkomster och utgifter. De stora skillnaderna i år och nästa år förklaras framför allt av amorteringen av Riksbankens lån, som gör att Riksgäldens nettoutlåning minskar med runt 60 miljarder kronor båda åren. I år beror också en stor del av skillnaden på omfattande kapacitetsavgifter till Svenska kraftnät. Dessa förbättrar budgetsaldot, men påverkar inte det finansiella sparandet. Stora skatteperiodiseringar bidrar också till att budgetsaldot är högre än sparandet i år. De stora skatteperiodiseringarna i år beror till stor del på uppbördsförskjutningar. De inkomster som redovisas löpande under 2022 är större än den periodiserade intäkten avseende 2022, det vill säga att den kassamässiga skatteinkomsten är större än skatteintäkten.

Underskott i kommunsektorn från och med 2023

Efter tre år med överskott väntas det finansiella sparandet i kommunsektorn bli negativt varje år från och med 2023. Den förhållandevis kraftiga försvagningen av det finansiella sparandet 2023 förklaras i hög grad av att de tillfälliga statsbidragen upphör samtidigt som skatteintäkterna ökar långsammare än 2022. Dessutom bidrar ökade utgifter för bland annat kollektivavtalade pensioner till försvagningen av kommunsektorns finanser 2023.

Kommunsektorns resultat ser ut att hamna på en hög nivå i ett historiskt perspektiv 2022. Men precis som det finansiella sparandet väntas resultatet i kommunsektorn försvagas kraftigt 2023 även om vi bedömer att det förblir positivt. I frånvaro av nya beslut om höjningar av de permanenta statsbidragen kommer konsumtionsutrymmet efter 2024 fordra att man, med hänsyn till förväntade pris- och löneökningar, minskar personaltätheten.

ESV:s prognos utgår från de beslut om kommunal utdebitering och statsbidrag som finns och den kommunala konsumtionen anpassas därefter så att sektorn som helhet klarar balanskravet. Konsumtionen ökar därmed svagt samtliga år under prognosperioden.

Tabell 9 Inkomster och utgifter i kommunsektorn

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Inkomster	1 301	1 355	1 391	1 434	1 466	1 507
<i>Förändring inkomster</i>	77	54	35	43	33	41
Skatter och avgifter	827	867	905	942	980	1 017
Statsbidrag ¹	288	278	269	268	255	251
Övriga inkomster	187	210	217	223	232	240
Utgifter	1 266	1 328	1 415	1 462	1 502	1 542
<i>Förändring utgifter</i>	53	62	88	47	39	40
Konsumtion	1 040	1 089	1 158	1 194	1 222	1 253
Investeringar	128	133	140	146	153	157
Övriga utgifter	98	106	118	122	127	131
Finansiellt sparande	35	27	-25	-29	-35	-35
Resultat	69	63	13	11	8	8

¹Statsbidrag enligt NR exklusive moms och inklusive kapitaltransfereringar

Källa: SCB och ESV

Överskott i ålderspensionssystemet under hela prognosperioden

Nästa år försvagas sparandet i ålderspensionssystemet tillfälligt efter att ha stärkts i år. Både inkomsterna och utgifterna ökar mycket i år. Den snabba ökningen av utgifterna beror främst på att inkomstindex ökar mycket i år jämfört med förra året vilket bidrar till en snabbare ökningstakt av pensionsutbetalningarna. Nästa år fortsätter utbetalningarna öka men i en långsammare takt. Att antalet pensionärer blir fler samtidigt som den genomsnittliga pensionen stiger påverkar också. Pensionsutbetalningarna förväntas vara högre än avgiftsinkomsterna under hela prognosperioden, vilket ger ett negativt avgiftsnetto.

Avgiftsinkomsterna ökar också betydligt mer i år än förra året och ökar snabbare än pensionsutbetalningarna. Avgiftsinkomsterna, som samvarierar med lönesumman i ekonomin, stiger i stadig takt de kommande åren och ökar snabbare än utgifterna de närmsta åren vilket gör att avgiftsunderskottet minskar successivt. Trots ett negativt avgiftsnetto blir det ändå överskott i ålderspensionssystemets finansiella sparande eftersom kapitalinkomsterna är högre än avgiftsnettot.

Kapitalintäkterna minskar tillfälligt nästa år vilket bidrar till att den finansiella sparande försvagas. Resterande prognosåren förstärks istället sparandet med stigande kapitalinkomster och minskande avgiftsunderskott.

Tabell 10 Inkomster och utgifter i ålderspensionssystemet

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Avgiftsinkomster	295	311	328	340	356	372	385
Pensionsutbetalningar	326	332	345	357	369	384	395
Avgiftsnetto	-31	-21	-17	-16	-13	-12	-9
Kapitalinkomster, netto	27	32	37	33	36	39	42
Förvaltningsutgifter	-5	-5	-5	-6	-6	-6	-6
Finansiellt sparande	-9	6	14	11	17	22	27

Källa: SCB och ESV

Den offentliga skulden

Maastrichtskulden sjunker med 5 procentenheter i år till strax över 31 procent av BNP. Minskningen sker huvudsakligen i staten och beror bland annat på att de flesta pandemistöd upphör och på stora återbetalningar av Riksbankslån. Nästa år fortsätter skulden att sjunka då alla krisåtgärder upphör och Riksbanken amorterar de sista valutalånen. Skulden blir då lägre än det nedre toleransintervallet för skuldankaret. Även den konsoliderade statsskulden minskar och blir 17 procent av BNP i år. De höga kapacitetsavgifterna bidrar till att sänka statsskulden, men inte Maastrichtskulden. Skuldkvoterna fortsätter sedan att sjunka under hela prognosperioden. I ett internationellt perspektiv är Sveriges offentliga skuld låg.

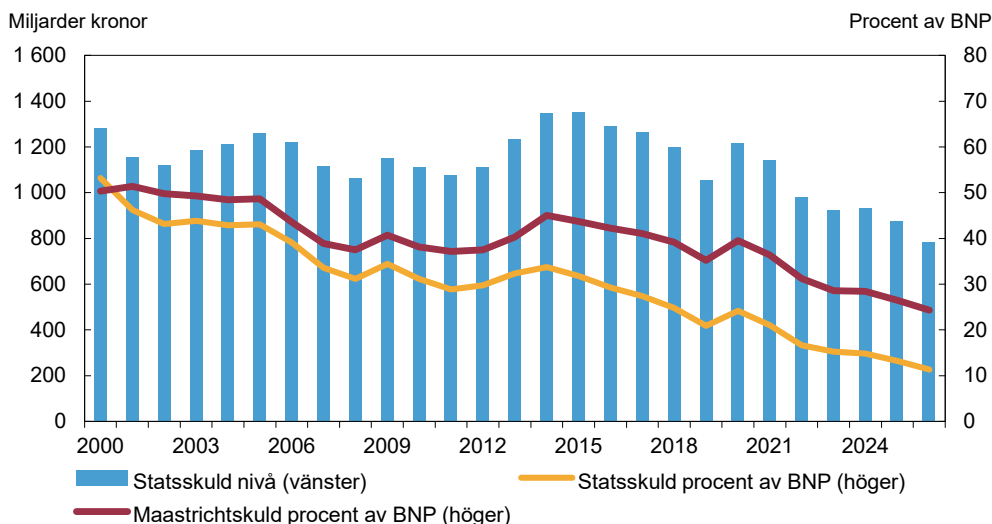
Maastrichtskulden fortsätter att sjunka

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden) sjunker snabbt i år. Det beror främst på att flera av de krisåtgärder som vidtogs i samband med pandemin minskar eller upphör. Samtidigt fortsätter Riksbanken att amortera sina valutalån, vilket sänker skulden. En hög BNP-tillväxt i löpande priser bidrar till att sänka skuldkvoten.

Trots att ekonomin mattas av betydligt från och med 2023 så fortsätter skulden och skuldkvoten att sjunka under hela prognosperioden, om än i långsammare takt. De sista Riksbankslånen amorteras nästa år och då upphör också alla krisåtgärder vilket bidrar till att sänka skulden. Från och med nästa år ligger den under det nedre toleransintervallet för skuldankaret. Sveriges skuldkvot är betydligt lägre än genomsnittet bland EU-länderna.⁷

Det är statens del av skulden som minskat de senaste åren och beräknas fortsätta minska under prognosperioden. Kommunernas skuldkvot beräknas i stället öka något. Det innebär att statens och kommunernas andelar av skulden kommer att vara nästan lika stora 2026. I slutet av 2021 var statens andel mer än dubbelt så stor som kommunernas.

Diagram 6 Statsskuld och Maastrichtskuld

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

⁷ Den genomsnittliga skuldkvoten inom EU27 var 88,1 procent i slutet av 2021. Källa: Eurostat

Även statsskulden sjunker snabbt

Den konsoliderade statsskulden beräknas sjunka med 165 miljarder kronor till 17 procent av BNP i år. Minskningen förklaras i huvudsak av samma faktorer som minskningen av Maastrichtskulden. Därutöver minskar statsskulden på grund av de kapacitetsavgifter som betalas till Svenska kraftnät. Dessa avgifter påverkar däremot inte Maastrichtskulden eftersom affärsverk inte ingår i staten enligt nationalräkenskaperna.

Tabell 11 Statsskuldens förändring och nivå

Miljarder kronor om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Statsskuldens förändring	-73	-165	-56	11	-59	-92
<i>varav</i>						
Budgetsaldot (omvänt tecken)	-78	-183	-67	8	-58	-91
Orealiserade valutakursdifferenser	11	9	-16	0	0	0
Riksgäldens förvaltningstillgångar	-23	-10	20	0	0	0
Övriga skulddispositioner. m.m.	17	19	6	3	-1	-1
Konsoliderad statsskuld vid årets utgång	1 145	980	923	935	875	784
<i>procent av BNP</i>	<i>21,0</i>	<i>16,6</i>	<i>15,2</i>	<i>14,8</i>	<i>13,3</i>	<i>11,4</i>

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

Statens skuldkvot sjunker varje år under prognosperioden då BNP växer i löpande priser samtidigt som statsbudgeten visar överskott alla år utom 2024.

Minskningstakten blir högre i slutet av prognosperioden vilket till stor del beror på ESV:s prognosmetod där vi inte gör några antaganden om ny finanspolitik.

Tabell 12 Dekomponering av statsskuldkvotens förändring

Procentenheter

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Skuldkvotens förändring	-3,2	-4,4	-1,4	-0,4	-1,6	-1,9
<i>Bidrag från:</i>						
BNP-tillväxten	-1,8	-1,6	-0,5	-0,6	-0,7	-0,6
Budgetsaldot	-1,4	-3,1	-1,1	0,1	-0,9	-1,3
Skulddispositioner m.m.	0,1	-1,3	-2,0	-0,4	-0,3	0,0

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

De budgetpolitiska målen

Det strukturella sparandet överskrider målnivån för överskottsmalet både 2023 och 2024, trots de omfattande åtgärderna i budgetpropositionen för 2023.

Maastrichtskulden ligger under målnivån för skuldankaret under hela prognosperioden och de offentliga finanserna är i grunden starka. Till följd av Riksdagens beslut att höja utgiftstaket bedöms marginalen till taket vara god samtliga år under prognosperioden.

Strukturellt sparande över målnivån från och med nästa år

Det strukturella sparandet beräknas visa ett överskott på 0,7 procent av potentiell BNP 2023. Det ligger med andra ord över målnivån för överskottsmalet, vilket det även bedöms göra 2022. Trots omfattande åtgärder i budgetpropositionen för 2023, är effekten på det finansiella sparandet av den samlade finanspolitiken positiv 2023.

Detta förklaras av att flera pandemirelaterade åtgärder och den tillfälliga

elpriskompensationen upphör 2023. Däremot leder konjunkturförsvagningen och minskade skatteintäkter från hushållens ovanligt låga kapitalvinster till att det finansiella sparandet totalt sett försvagas 2023. Om man justerar för konjunktrens inverkan på det finansiella sparandet så stärks sparandet i stället 2023 (dvs. det sparande som benämns strukturellt sparande stärks.⁸).

Tabell 13 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för överskottsmålet

Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Finansiellt sparande	-0,1	0,3	-0,7	-0,3	0,6	1,3
Bakåtblickande åttaårsnitt, finansiellt sparande	-0,1					
Strukturellt sparande ¹	-0,7	0,3	0,7	0,4	0,8	1,4
BNP-gap	-0,3	0,8	-1,9	-1,6	-0,5	0,0

¹Procent av potentiell BNP

Källa: ESV

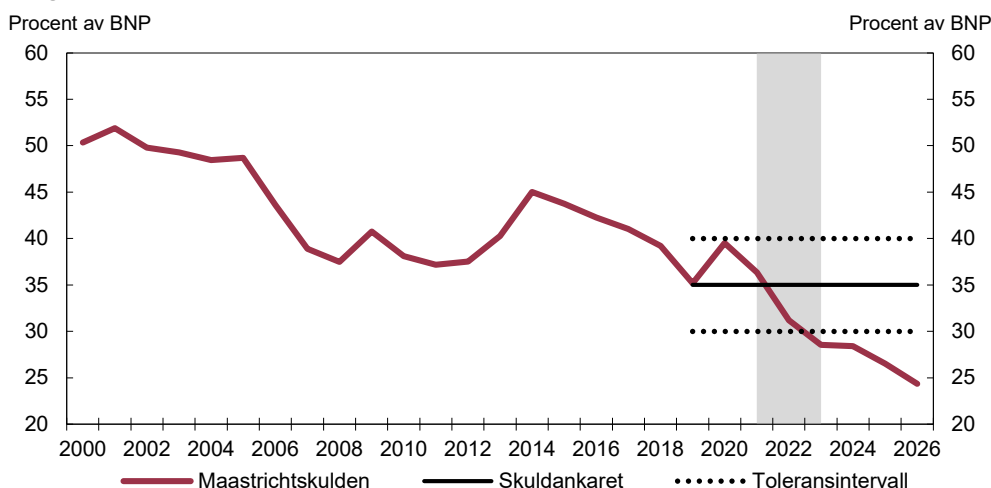
En förändring av det strukturella sparandet brukar användas som ett mått på om finanspolitiken är expansiv eller åtstramande. I och med att det strukturella sparandet stärks mellan 2022 och 2023 kan finanspolitiken därmed sägas vara åtstramande 2023.⁹

Enligt ESV:s bedömning kommer det strukturella sparandet med beslutad och aviserad politik att nå upp till målnivån 2023. Blickar man fram mot 2024 så indikerar beräkningarna att målnivån nås även om prognosen med nu beslutad politik inte lämnar utrymme för några omfattande åtgärder. Enligt ESV:s makroekonomiska bedömning så är svensk ekonomi i en lågkonjunktur nästa år, vilket skulle kunna motivera expansiva finanspolitiska åtgärder. Samtidigt är konsumentprisinflationen hög och bedöms fortsätta vara det en tid. Det är viktigt att finanspolitiken inte bidrar till att ytterligare pressa priserna uppåt. Mot bakgrund av den höga inflationen stramar Riksbanken åt penningpolitiken, vilket bör beaktas i utformningen av finanspolitiken så att den inte motverkar penningpolitiken.

Maastrichtskulden sjunker med 5 procentenheter 2022 till strax över 31 procent av BNP. Minskningen beror i hög grad på en positiv engångseffekt i form av återbetalningar av Riksbankslån. År 2023 fortsätter skulden att sjunka då alla krisåtgärder har upphört och Riksbanken amorterar de sista valutalånen. Skulden blir då 29 procent av BNP, vilket är lägre än det nedre toleransintervallet för skuldankaret. Skuldankaret är dock inte ett operativt mål för budgetprocessen, utan snarare ett riktmärke för skulden på medellång sikt.

⁸ Ibland brukar man skilja på konjunkturjusterat och strukturellt sparande genom att man i det senare också justerar för engångseffekter. Under de år som vi redovisar här görs jnte några justeringar av engångseffekter, vilket innebär att det inte är någon skillnad mellan måtten.

⁹ Finanspolitikens är inte fullt så åtstramande (dvs. dess impuls till efterfrågan är inte fullt så negativ) om man tar hänsyn till elprisstödet som enligt preliminära besked ska betalas ut till hushållen i februari nästa år och till företagen någon gång senare under året. Men eftersom elprisstödet inte påverkar det finansiella sparandet så har det inte heller någon inverkan på det strukturella sparandet.

Diagram 7 Maastrichtskulden och skuldankaret

Anm: De skuggade åren avser de år som skulden för närvarande utvärderas mot skuldankaret.

Källa: SCB och ESV

Utgiftstaket har höjts

ESV bedömer att marginalen till utgiftstaket (budgeteringsmarginalen) är god samtliga prognosår. Riksdagen har beslutat om en höjning av utgiftstaket för åren 2023 och 2024. Regeringen motiverar höjningen med en förändrad finanspolitisk inriktning. Enligt vår föregående prognos var utgifterna för höga i relation till taket dessa år då det saknades en säkerhetsmarginal. Taket har också höjts för 2025 jämfört med den bedömning som gjordes i vårpropositionen 2022. Till följd av pandemin var utgiftstaket tillfälligt högt 2021 och 2022. Som andel av BNP ligger utgiftstaket på mellan 27,5-27,7 procent för prognosåren. Det är något lägre än det medel på 28,2 procent som var under åren 2006–2019.¹⁰

Tabell 14 Uppföljning av de takbegränsade utgifterna

Miljarder kronor om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
Utgiftstak	1 695	1 634	1 665	1 745	1 825
<i>i procent av BNP</i>	31,1	27,7	27,5	27,7	27,6
Takbegränsade utgifter	1 551	1 561	1 583	1 640	1 657
<i>i procent av BNP</i>	28,5	26,5	26,1	26,0	25,1
Marginal till utgiftstaket	144	73	82	105	168
<i>i procent av utgiftstak</i>	8,5	4,4	4,9	6,0	9,2
Säkerhetsmarginal		8	25	35	46
<i>i procent av utgiftstak</i>		0,5	1,5	2,0	2,5
Kvarvarande marginal		64	57	70	122
<i>i procent av BNP</i>		1,1	0,9	1,1	1,9

Anm. Utgiftstaken är beslutade av Riksdagen. Säkerhetsmarginalen är ESV:s rekommendation för hur stor marginal som behövs för att klara oväntade utgiftsökningar.

Källa: ESV

¹⁰ Åren 2020 och 2021 är inte medräknade i medelvärdet då procentsatsen för dessa år var klart högre än genomsnittet, 34,6 respektive 31,1 procent.

Kommunsektorn klarar balanskravet med god marginal även i år

Kommunsektorn som helhet klarade balanskravet 2022 med mycket god marginal. Det beror på att såväl skatteintäkterna som statsbidragen utvecklades gynnsamt, samtidigt som utgifterna totalt sett ökade förhållandevis måttligt.

Kommunsektorn antas klara balanskravet även 2023, men marginalen minskar betydligt. Vid en oförändrad kommunal utdebitering och utan ytterligare höjningar av statsbidragen bedöms det från och med 2023 vara nödvändigt att åtminstone regionerna minskar verksamhetsvolymen för att klara balanskravet. (se metodrutan i början av rapporten).

Tabell 15 Resultat i kommunsektorn

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Resultat	69	63	13	11	8	8
<i>Andel av skatter och bidrag, procent</i>	<i>5,8</i>	<i>5,1</i>	<i>1,0</i>	<i>0,9</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>

Källa: ESV

Jämförelse med budgetpropositionen

ESV räknar, i jämförelse med regeringens prognos i budgetpropositionen, med en något lägre BNP-tillväxt och svagare utveckling på arbetsmarknaden 2023. Inflationen är betydligt lägre i vår prognos, medan räntorna är något högre. Vi bedömer att de totala skatteintäkterna blir lägre än i regeringens prognos alla år. Det är framför allt momsintäkterna och hushållens kapitalskatter som väntas vara lägre. Även statens utgifter bedöms vara lägre än i regeringens prognos alla år, främst till följd av att Riksgäldskontorets nettoutlåning väntas bli lägre kommande år. Jämfört med regeringen räknar ESV med ett större underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande samtliga år.

Makroekonomisk utveckling

Bilden över konjunkturutvecklingen är ungefär densamma i ESV:s prognos som i regeringens prognos i budgetpropositionen. Men vi räknar med en svagare tillväxt och utveckling på arbetsmarknaden 2023. Inflationen är betydligt lägre i ESV:s prognos men räntorna är något högre.

Tabell 16 Makroekonomiska nyckeltal, jämförelse med budgetpropositionen

Skillnad i årlig procentuell förändring i procentenheter

	2022	2023	2024	2025
BNP, fasta priser	0,0	-0,7	0,2	-0,5
Sysselsatta	-0,2	-0,2	-0,4	-0,2
Antal arbetade timmar	0,1	-0,2	-0,2	-1,4
Arbetslöshet, nivå	0,0	0,2	0,5	0,7
Antal arbetade timmar	0,1	-0,2	-0,2	-1,4
Löner enligt KL ¹	0,2	0,2	0,0	-0,1
Lönesumma	0,2	0,2	0,0	-1,6
KPIF	-0,4	-0,2	-0,8	-0,2
KPI	-0,4	-0,7	-1,2	-0,7
Styrränta, årsgenomsnitt	0,01	0,28	0,01	-0,23
5-årig statsobligation	0,0	0,1	0,4	0,4
SEK/Euro	0,0	0,0	-0,1	-0,2
SEK/USD	-0,1	-0,4	-0,5	-0,6

¹⁾ KL avser konjunkturlönestatistiken

Både ESV och regeringen räknar med att BNP minskar nästa år. Enligt ESV:s prognos minskar den dock något mer. Det är främst hushållens konsumtion och investeringar som väntas öka långsammare än i prognosen i budgetpropositionen. År 2024 ökar i stället hushållens konsumtion mer. Offentlig konsumtion ökar mer båda åren. Sammantaget ökar BNP något mer 2024 än i prognosen i budgetpropositionen. I löpande priser är skillnaden större då vi räknar med en lägre BNP-deflator 2023 men en högre 2024. I slutet av prognosperioden räknar vi med en svagare tillväxt eftersom den potentiella BNP-nivån är lägre i vår prognos än i regeringens.

ESV räknar med en något snabbare nedgång på arbetsmarknaden och ökningen av sysselsättningen är långsammare än i regeringens prognos de kommande åren. Det bidrar till att arbetslösheten är högre i ESV:s prognos från nästa år.

Löneökningstakten enligt konjunkturlönestatistiken beräknas bli något högre i ESV:s prognos än i regeringens 2022 och 2023 men 2024 är ökningstakten densamma. År 2025 är löneökningstakten istället något snabbare i regeringens prognos. Ökningen av timlön enligt NR, som används för att beräkna lönesumman, räknar vi med en något snabbare ökningstakt 2022–2024 vilket innebär att lönesumman utvecklas starkare dessa år i ESV:s prognos, trots att antalet arbetade timmar ökar långsammare. År 2025 ökar lönesumman istället mycket snabbare i regeringens prognos än i vår. Det beror främst på en skillnad i antalet arbetade timmar eftersom regeringen räknar med en betydligt högre nivå på potentiellt antal arbetade timmar.

Inflationen är lägre i ESV:s prognos för KPI och KPIF. Det är större skillnad för KPI än för KPIF.

Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster i statens budget

ESV:s prognos över de totala skatteintäkterna är lägre än i budgetpropositionen alla år. Det är framför allt bedömningen av kapital- och konsumtionskatterna som skiljer sig åt. Skillnaden är som störst 2023. Vad gäller skatt på kapital förklaras skillnaden av att vi räknar med lägre kapitalvinster. För konsumtionskatterna förklaras skillnaden främst av att vi räknar med att hushållens konsumtion utvecklas långsammare.

Tabell 17 Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster i statens budget, jämförelse med budgetpropositionen

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på arbete	-1,0	-5,2	-0,4	6,7	-16,0
<i>Skatt på kapital</i>	8,2	-9,6	-44,1	-21,3	-8,6
<i>varav skatt på kapital hushåll</i>	0,5	-5,3	-34,8	-10,3	-7,6
<i>varav skatt på företagsvinster</i>	7,8	-3,7	-5,7	-9,8	-4,3
Skatt på konsumtion och insatsvaror	0,2	-14,1	-25,9	-23,6	-25,0
<i>varav mervärdesskatt</i>	0,2	-12,7	-22,1	-18,7	-19,2
Restförda och övriga skatter	0,6	-3,8	-6,3	-5,2	-4,9
Offentliga sektorns skatteintäkter	8,0	-33,2	-76,8	-43,5	-54,9
<i>varav kommunskatter</i>	1,0	2,7	-2,1	-8,2	4,6
<i>varav ålderspensionssystemet</i>	0,4	0,2	1,6	0,6	3,4
Statens skatteintäkter	9,4	-30,3	-77,3	-51,0	-47,0
Periodisering av skatter	-9,4	55,2	24,8	-32,1	-16,8
Övriga inkomster staten	0,0	-4,6	17,3	1,1	0,2
Totala inkomster statens budget	0,0	20,2	-35,2	-82,1	-63,6

ESV:s prognos på skatt på arbete är lägre än regeringens 2022 samt 2025, och högre 2024. Differensen 2024 förklaras till största del av att vår prognos för KPI 2023 är lägre än regeringens och att grundavdraget och skiktgränsen för statlig skatt mm därmed inte höjs lika mycket, vilket ger högre skatteintäkter. Skillnaden i prognosen för 2025 beror i huvudsak på att vi räknar med en lägre lönesumma.

ESV har en lägre prognos på hushållens kapitalskatter samtliga år. Nästa år är prognosen 35 miljarder kronor lägre än regeringen, vilket motsvarar 45 procent. Det beror främst på att ESV räknar med lägre kapitalvinster.

Skatt på företagsvinster är högre än i budgetpropositionen för år 2021 men lägre övriga år. I vår prognos har vi tagit utfallet för 2021 i beaktning. För 2022 räknar vi med något lägre intäkter men skillnaden ökar från och med 2023, när vi räknar med en svagare tillväxt i ekonomin.

Intäkterna från mervärdesskatten är högre i budgetpropositionen än i vår prognos för samtliga år. Det förklaras främst av att regeringen räknar med att hushållens konsumtion utvecklas starkare än vad vi gör i vår prognos.

Även intäkterna från punktskatterna är högre i budgetpropositionen än vad de är i ESV:s prognos. Det beror framför allt på att intäkter från energiskatt och skatt på vägtrafik är högre. Skillnaden i bedömning härrör från olika bild av prisutvecklingen samt ny information från berörda myndigheter.

Statens budget – utgifter och saldo

ESV räknar med lägre utgifter samtliga år jämfört med budgetpropositionen. Störst är differensen 2024–2025 där det framför allt är prognosen över Riksgäldskontorets nettoutlåning som skiljer sig åt. Skillnaden beror på att regeringen inte räknar med något nettoinflöde på Svenska kraftnäts räntekonton medan ESV räknar med ett inflöde på 38 miljarder kronor. Det gör att ESV:s prognos för Riksgäldskontorets nettoutlåning är betydligt lägre. Jämfört med regeringen räknar ESV med ett svagare saldo samtliga år utom 2022.

Tabell 18 Utgifter i statens budget, utgiftsområden med störst skillnad jämfört med budgetpropositionen

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
UO4 Rättsväsendet	-0,8	0,1	1,9	3,0
UO9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-4,0	-1,4	0,6	-0,3
UO10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	0,2	-1,1	-2,5	-3,2
UO11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-0,1	0,5	-1,7	-3,2
UO14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-2,1	-4,9	-3,3	-1,6
UO20 Allmän miljö- och naturvård	-1,1	-2,7	-1,3	-0,7
UO22 Kommunikationer	-3,3	-2,3	-5,8	-9,6
UO24 Näringsliv	-4,1	-0,1	0,0	-0,1
UO26 Statsskuldsräntor m.m.	3,5	-2,4	-1,5	8,0
UO27 Avgiften till Europeiska unionen	0,9	4,9	3,2	2,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning	2,2	-4,2	-36,8	-27,0
Förändring av anslagsbehållningar		4,4	6,1	9,6
Totala utgifter statens budget	-11,6	-18,0	-47,6	-30,2
Totala inkomster statens budget	20,2	-35,2	-82,1	-63,6
Statens budgetsaldo	31,8	-17,2	-34,5	-33,4

Utgifterna för Rättsväsendet är i ESV:s prognos lägre 2022 men högre från och med 2023. För 2022 är det främst utgifterna för Polismyndigheten som är lägre. Från och med 2024 är det framför allt utgifterna för anslaget Rättsliga biträden som är högre än regeringen.

Utgifterna för Hälsovård, sjukvård och social omsorg är lägre i ESV:s prognos, framför allt 2022 och 2023. Skillnaden förklaras huvudsakligen av lägre utgifter för Bidrag till folkhälsa och sjukvård.

Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning är i ESV:s prognos lägre från och med 2023. Skillnaden beror till största del på att vi bedömer att antalet dagar i sjukpenningen blir lägre.

Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid ålderdom är högre i ESV:s prognos 2023 men lägre 2024 och 2025. Skillnaden beror i huvudsak på Garantipension till ålderspension och förklaras främst av att regeringen räknar med högre prisbasbelopp men med lägre inkomstindex än ESV.

Utgifterna för Arbetsmarknad och arbetsliv är lägre i ESV:s prognos samtliga år. Det är framför allt utgifterna för arbetslöshetsersättningen som skiljer sig åt jämfört med regeringen. Även utgifterna för lönebidrag och nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar är lägre alla år utom 2025 jämfört med regeringen.

Utgifterna för Allmän miljö- och naturvård är lägre i ESV:s prognos alla år utom 2022. Det beror på att vi inte räknar med att alla budgeterade medel kommer att betalas ut under prognosperioden. Det är främst anslagen för klimatinvesteringar och industriklivet som är lägre i ESV:s prognos.

Utgifterna för Kommunikationer är lägre i ESV:s prognos samtliga år. Det är främst utgifterna för anslaget Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur och anslaget Utveckling av statens transportinfrastruktur som är lägre.

Utgifterna för Näringsliv är lägre 2022 i ESV:s prognos vilket beror på att vi bedömer att utgifterna för flera av de tidigare stöden till följd av covid-19 blir lägre. Störst är skillnaden på anslagen Omställningsstöd och Stöd vid korttidsarbete.

Utgifterna för Avgiften till Europeiska unionen är högre i ESV:s prognos samtliga prognosår. Det beror delvis på olika bedömningar av retroaktiva betalningar och hur stor Sveriges andel av EU:s budget blir de kommande åren.

Räntebetalningarna på statsskulden är lägre i ESV:s prognos 2023 och 2024, men högre 2025. Det beror huvudsakligen på att ESV:s prognos är baserad på Riksgäldens senaste låneplan från oktober, medan regeringens beräkning baserades på en äldre låneplan. De högre utgifterna 2025 förklaras också av att regeringen sammantaget för perioden räknar med en högre inflation.

Posten Riksgäldskontorets nettoutlåning är något högre i ESV:s prognos i år och något lägre nästa år. För 2024 och 2025 är ESV:s prognos mycket lägre. Det beror framför allt på att regeringen inte räknar med något nettoinflöde på Svenska kraftnäts räntekonton medan ESV räknar med ett inflöde på 38 respektive 28 miljarder kronor. Ett inflöde på deras konto innebär att nettoutlåningen minskar i motsvarande mån.

I budgeten finns posten Förändring av anslagsbehållningar som omvandlar de anvisade medlen för respektive utgiftsområde till en prognos på de totala utgifterna. I regel är posten negativ, vilket den också är i nuvarande budget. Det innebär att budgetens prognos för totala utgifter är lägre än summan av utgiftsområdena och nettoutlåningen. I utfall och i ESV:s prognoser är posten fördelad på de olika utgiftsområdena. Därmed är inte beloppen på utgiftsområdena direkt jämförbara mellan ESV och budgetpropositionen och kan påverka de differenser som redovisas på olika utgiftsområden. Däremot är de totala utgifterna direkt jämförbara.

De offentliga finanserna

Jämfört med regeringen räknar ESV med ett större underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande samtliga år. Det är framför allt bedömningarna avseende staten som skiljer sig. Även om skillnaden mellan bedömningarna vad gäller ålderspensionssystemets sparande bidrar i växande grad under prognosåren. Från och med 2024 räknar ESV med väsentligt lägre inkomster i staten än regeringen vilket innebär att ESV prognostiserar ett större underskott än regeringen 2024 och 2025. År 2025 räknar ESV även med ett lägre sparande i kommunsektorn. Dessa skillnader härrör från skilda bedömningar av såväl inkomster som utgifter.

Vår bedömning av det strukturella sparandet avviker också förhållandevis mycket från regeringens bedömning. Även om avvikelserna för det finansiella sparandet är som störst 2023, så är det 2024 och 2025 skillnaderna i strukturellt sparande är som störst vad gäller de framåtblickande åren.

Tabell 19 Offentliga sektorns finansiella sparande, jämförelse med budgetpropositionen

Procent av BNP om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
Staten	0,0	-0,5	-0,8	-0,5	-0,4
Kommunsektorn	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,2
Ålderspensionssystemet	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,2
Offentliga sektorn	0,0	-0,3	-0,9	-0,7	-0,8
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	-1,2	-0,1	-0,1	-0,8	-1,1

Revideringar sedan septemberprognosen

Sedan septemberprognosen har BNP-tillväxten sänkts för 2023 och 2024 och därmed är utvecklingen på arbetsmarknaden svagare. Samtidigt är inflationen

högre. Skatteintäkterna har reviderats ner samtliga år från och med 2022. Störst nedrevidering har gjorts för 2023 och 2024. Det är främst momsintäkterna och kapitalskatterna som väntas bli lägre. Även den tillfälliga sänkningen av energiskatten som föreslogs i budgetpropositionen bidrar till sänkningen. De totala utgifterna har reviderats upp samtliga år. Höjningen är som störst 2023 och beror främst på en kraftig upprevidering av Riksgäldskontorets nettoutlåning. De takbegränsade utgifterna har i stället reviderats ner i år, men upp kommande år. Upprevideringen beror framför allt på förslag i budgetpropositionen för 2023. Sparandet i den offentliga sektorn har reviderats upp i år, men ner övriga år under prognosperioden.

Makroekonomisk utveckling

BNP-tillväxten har sänkts för såväl 2023 som 2024 och därmed är utvecklingen på arbetsmarknaden svagare. Samtidigt är inflationen högre.

Tabell 20 Makroekonomiska nyckeltal, revideringar sedan septemberprognosen

Skillnad i årlig procentuell förändring i procentenheter

	2022	2023	2024	2025
BNP, fasta priser	0,4	-1,3	-0,2	0,5
Sysselsatta	-0,2	-0,3	-0,2	0,2
Arbetslöshet, nivå	0,0	0,2	0,5	0,4
Antal arbetade timmar	-0,1	0,0	-0,1	0,1
Löner enligt KL	0,2	0,2	0,2	0,2
Lönesumma	0,0	0,3	0,1	0,3
KPIF	0,2	0,9	0,2	0,3
KPI	0,3	1,4	0,0	-0,4
Styrränta, vid årets slut	0,51	1,01	0,51	0,26
10-årig statsobligation	0,2	0,4	0,5	0,5
SEK/Euro	0,1	0,1	0,1	0,1
SEK/USD	0,1	0,0	0,2	0,2

BNP-tillväxten har sänkts både 2023 och 2024. Hushållen väntas minska konsumtionen mer än vi räknade med i september. Även investeringarna väntas bli lägre. Offentlig konsumtion har höjts 2024 till följd av förslag i budgetpropositionen. Statlig konsumtion har höjts även 2023. Men konsumtionen i kommunsektorn har sänkts i fasta priser 2023 och 2024, trots att statsbidragen till kommunsektorn höjdes i budgetpropositionen. Det förklaras främst av att avtalspensionerna väntas vara betydligt högre än vi räknade med tidigare och utrymmet för att öka konsumtionen är därför totalt sett mindre än vi räknade med i september. BNP-deflatoren har höjts för 2023 vilket betyder att BNP i löpande priser inte har sänkts lika mycket som BNP i fasta priser.

Antalet sysselsatta har reviderats ner eftersom månadsutfallen har varit svagare än väntat, BNP har sänkts och anställningsplanerna tyder på en svagare utveckling.

Timplöneökningen har reviderats upp 2023–2025 eftersom löneökningarna i de centrala avtalen väntas bli större än vi räknade med i september, framför allt på grund av en hög inflation. Lönesumman är något uppreviderad till följd av den högre timplöneökningen. Samtidigt är antalet arbetade timmar nedreviderat vilket bidrar till att hålla nere ökningen av lönesumman.

Inflationen enligt KPIF har reviderats upp alla år. Det är främst el- och livsmedelspriset samt boendekostnader som har höjts. KPI har reviderats upp mer än KPIF eftersom även räntorna är uppreviderade.

Den högre inflationen medför att Riksbanken väntas höja styrräntan i en snabbare takt än i föregående prognos, vilket också har viss effekt på de långa marknadsräntorna.

Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomsterna i statens budget

Sedan septemberprognosen har skatteintäkterna reviderats ner samtliga år från och med 2022. De största nedrevideringarna har gjorts för åren 2023 och 2024. Nedrevideringarna beror framför allt på konsumtionsskatterna där momsintäkterna väntas bli lägre till följd av sämre makroekonomiska utsikter än i september, att energiskatten tillfälligt sänks samt att kapitalskatterna väntas bli lägre då bostadspriserna väntas sjunka mer än i vår septemberprognos. Skatt på arbete revideras endast marginellt perioden 2022–2024. År 2025 revideras dock skatt på arbete upp med 7 miljarder kronor jämfört med septemberprognosen.

Tabell 21 Inkomster i statens budget, revideringar sedan septemberprognosen

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på arbete	-0,3	-1,1	2,7	1,7	6,8
Skatt på kapital	8,2	2,4	-12,1	-2,7	5,1
<i>varav skatt på kapital, hushåll</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,8</i>	<i>-11,6</i>	<i>-0,3</i>	<i>4,3</i>
<i>varav skatt på företagsvinster</i>	<i>7,8</i>	<i>-1,5</i>	<i>-0,8</i>	<i>-5,1</i>	<i>-4,1</i>
Skatt på konsumtion och insatsvaror	0,2	0,1	-12,5	-11,2	-5,2
<i>varav mervärdesskatt</i>	<i>0,2</i>	<i>0,7</i>	<i>-3,1</i>	<i>-3,7</i>	<i>1,4</i>
<i>varav energi- och koldioxidskatt</i>	<i>0,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-8,3</i>	<i>-6,5</i>	<i>-6,6</i>
<i>varav övriga skatter på energi och miljö</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>0,0</i>	<i>0,8</i>	<i>1,3</i>
Restförda och övriga skatter	0,1	-6,4	-5,1	-5,4	-5,4
Offentliga sektorns skatteintäkter	8,2	-5,0	-26,7	-17,3	1,3
<i>varav kommunskatter</i>	<i>0,1</i>	<i>1,1</i>	<i>3,9</i>	<i>2,7</i>	<i>0,4</i>
<i>varav ålderspensionssystemet</i>	<i>0,2</i>	<i>0,9</i>	<i>1,9</i>	<i>0,0</i>	<i>-2,3</i>
Statens skatteintäkter	8,4	-3,0	-20,9	-14,6	-0,6
Periodisering av skatter	-8,4	12,2	12,3	-34,7	-19,3
Övriga inkomster staten	0,0	1,9	11,5	-1,3	0,7
Totala inkomster statens budget	0,0	11,1	3,0	-50,6	-19,2

Intäkterna från skatt på arbete har reviderats ner något 2022 till följd av utfall, och upp 2023–2025 framför allt på grund av en höjning av lönesumman. Höjningen motverkas av förslag i budgetpropositionen från och med 2023 samt upprevideringen av KPI från 2024.

Hushållens kapitalskatter har reviderats ner nästa år till följd av lägre kapitalvinster och högre ränteutgifter. Revideringarna beror på att vi nu antar att bostadspriserna kommer att utvecklas svagare samtidigt som hushållens räntenivåer på lånat kapital blir högre än vad vi antog i september. År 2025 har skatteintäkterna reviderats upp på grund av lägre ränteutgifter till följd av lägre räntenivåer.

Intäkter från skatt på företagsvinster har reviderats upp mycket 2021. Det är en anpassning till det definitiva taxeringsutfallet. Övriga år har reviderats ner till följd av att vi räknar med en svagare tillväxt i ekonomin än tidigare.

Avkastningsskatten har reviderats upp för 2022–2026. Det beror framför allt på att vi räknar med en högre statslåneränta jämfört med i föregående prognos.

De totala momsintäkterna för 2022 är relativt oförändrade. Åren 2023 och 2024 revideras momsintäkterna ner. Nedrevideringen beror på en försämrade makrobild, där framför allt hushållens konsumtion och bostadsinvesteringarna väntas bli lägre än i septemberprognosen.

Intäkterna från energiskatten har reviderats ner kraftigt 2023–2025. Detta beror nästan uteslutande på den tillfälliga nedsättningen av energiskatten på drivmedel.

Prognosen för övriga punktskatter har även de reviderats ner något sedan septemberprognosen. Revideringarna innefattar de olika punktskatterna och är störst för tobaksskatten från och med 2023.

Statens budget – utgifter och saldo

De totala utgifterna har i denna prognos reviderats upp samtliga år. Höjningen är som störst 2023 och beror på att utgifterna för Riksgäldskontorets nettoutlåning kraftigt reviderats upp. De takbegränsade utgiftsområdena har justerats ner i år men upp kommande år. Upprevideringen beror framför allt på förslag i budgetpropositionen för 2023. Statens budgetsaldo har sänkts samtliga år.

Tabell 22 Utgifter på statens budget, utgiftsområden som har reviderats mest sedan septemberprognosen

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
UO4 Rättsväsendet	-0,7	1,5	2,3	6,4
UO6 Försvar och samhällets krisberedskap	-0,5	3,8	10,4	12,5
UO7 Internationellt bistånd	-0,6	-7,9	-9,9	-12,8
UO9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	0,2	3,1	5,1	3,1
UO14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-1,3	4,5	7,0	6,9
UO16 Utbildning och universitetsforskning	0,1	1,9	2,3	4,5
UO20 Allmän miljö- och naturvård	0,6	3,4	-0,4	-4,6
UO22 Kommunikationer	0,2	2,3	2,3	4,0
UO24 Näringsliv	-3,4	3,0	0,3	0,4
UO25 Allmänna bidrag till kommuner	0,0	7,6	7,3	7,9
UO26 Statsskuldräntor m.m.	7,5	1,7	1,6	12,1
Riksgäldskontorets nettoutlåning	29,3	64,2	-17,3	-17,1
Utgiftsområden, exkl. räntor	-6,6	23,8	38,1	38,1
Totala utgifter statens budget	27,9	89,7	22,3	33,1
Totala inkomster statens budget	11,1	3,0	-50,6	-19,2
Statens budgetsaldo	-16,8	-86,7	-72,9	-52,3

I nedanstående tabell redovisas de revideringar som gjorts till följd av budgetpropositionen för 2023.

Tabell 23 Utgiftsförändringar 2023–2025 till följd av nya reformer i budgetpropositionen för 2023

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
UO4 Rättsväsendet	1	2	5
UO6 Försvar och samhällets krisberedskap	4	9	9
UO7 Internationellt bistånd	-7	-9	-13
UO9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	3	4	5
UO14 Arbetsmarknad och arbetsliv	4	5	5
UO16 Utbildning och universitetsforskning	2	2	2
UO18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	-1	3	1
UO20 Allmän miljö- och naturvård	3	0	-2
UO22 Kommunikationer	2	2	2
UO24 Näringsliv	3	0	0
UO25 Allmänna bidrag till kommuner	7	7	8
Övriga utgiftsområden	2	3	1
Totala utgifter	25	28	23

Anm.: En del av förslagen i reformtabellen i budgetpropositionen för 2023 inkluderas inte i tabellen. Det beror på att vissa av förslagen var medräknade i ESV:s prognos i september. Totalen i tabellen går alltså inte att jämföra med de totala utgiftsökningar i det som regeringen redovisar som reformer i budgetpropositionen.

Källa: ESV

Utgifterna för Rättsväsendet har reviderats ner i år till följd av att utgifterna för Polismyndigheten väntas bli lägre. Förslag i budgetpropositionen för 2023 leder till att prognosen höjs från 2023 och framåt. De största höjningarna sker inom Polismyndigheten och Kriminalvården.

De största revideringarna under Försvar och samhällets beredskap har gjorts för åren 2023–2025, då utgifterna har reviderats upp efter förslag i budgetpropositionen för 2023. Det är framför allt fortsatta satsningar på försvarsuppbyggnad och militära investeringar som förklarar upprevideringen.

Utgifterna för Internationellt bistånd har reviderats ner samtliga år. Nedrevideringen i år beror på att avräkningarna för flyktingkostnader beräknas bli större än tidigare beräknat. Nedrevideringen från 2023 och framåt beror på regeringens förslag i budgetpropositionen för 2023 om att frikoppla biståndsbudgeten från bruttonationalinkomsten.

Utgifterna för Hälso- och sjukvård har reviderats upp, särskilt från 2023, framför allt till följd av förslag i budgetpropositionen. Bidrag till folkhälsa och sjukvård har reviderats upp 2023–2025 bl. a. till följd av fortsatta satsningar på ökad vårdkapacitet och förlossningsvård och kvinnors hälsa. Åren 2024 och 2025 har utgifterna reviderats upp med det nya stödet till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga.

Utgifterna för Arbetsmarknad och arbetsliv har reviderats ner något i år. Det beror främst på att utgifterna för arbetslöshetsersättningen väntas bli lägre. Kommande år har utgifterna inom arbetsmarknadsområdet reviderats upp. Det beror till stor del på förslaget i budgetpropositionen för 2023 om bibehållna regler och tak i a-kassan. De tillfälliga reglerna som infördes under pandemin skulle annars ha upphört 2023. Det gör att utgifterna för aktivitetsstöd och arbetslöshetsersättning ökar. Även en högre arbetslöshet bidrar till högre utgifter.

Utgifterna för Utbildning och universitetsforskning har reviderats upp för samtliga prognosår. Upprevideringen för i år beror på något högre utgifter för flera anslag. Upprevideringen för övriga prognosår beror till stor del på förslag i

budgetpropositionen för 2023. Bland annat bedöms utgifterna för anslaget Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet öka kraftigt. För 2025 beror upprevideringen också till stor del på att anslaget Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation inte minskat enligt tidigare bedömning.

Utgifterna för Allmän miljö- och naturvård har reviderats upp för 2023, men ner i slutet av prognosperioden. Det beror främst på att klimatbonusen avskaffas. Det medför att extra medel tillförs i budgetpropositionen för att hantera de återstående ansökningarna under 2023. Därefter upphör anslaget.

Utgifterna för Kommunikationer har reviderats upp samtliga prognosår. Det beror på ökningsar av flera anslag i budgetpropositionen för 2023. De största tillskotten rör vägunderhåll och bredbandsutbyggnad.

Utgifterna för Näringsliv har reviderats ner i år till följd av att de medel som anvisades för konvertering av lånefordringar på konsortiet Scandinavian Airlines System Denmark–Norway–Sweden till nya aktier i SAS AB 2022 inte användes. Utgifterna har också blivit lägre än väntat till följd av att återbetalningarna av tidigare beviljat stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd varit större än väntat. Nästa år blir utgifterna högre än tidigare bedömning till följd av förslag i budgetpropositionen för 2023 om elstöd till elintensiva företag.

Utgifterna för Allmänna bidrag till kommuner har reviderats upp åren 2023–2025 till följd av budgetpropositionen för 2023. Det är främst pengar för förstärkning av de generella statsbidragen samt kompensation för ändrade skatteregler av reseavdraget.

Utgifterna för Statsskuldräntor har reviderats upp samtliga prognosår. Det beror på en rad faktorer som alla påverkar utbetalningarna uppåt. Såväl inflation, som marknadsräntor, lånebehov och statsskuld är högre än i föregående prognos. Dessutom bidrar en svagare krona till större valutakursförluster, främst 2022.

Posten Riksgäldskontorets nettoutlåning har reviderats upp i år och nästa år men ner därefter. I år beror det på att behållningen bedöms bli lägre på Svenska kraftnäts konto då kapacitetsavgifterna inte väntas bli lika stora som tidigare beräknat. Nästa år skrivs också kapacitetsavgifterna ner något samtidigt som drygt 47 miljarder kronor beräknas betalas ut från kontot i elstöd för hushåll och företag. Utbetalningar gör att nettoutlåningen ökar med motsvarande belopp. För åren framöver väntas kapacitetsavgifterna bli högre än tidigare, vilket minskar nettoutlåningen.

De offentliga finanserna

Sparandet i den offentliga sektorn har reviderats upp något 2022, vilket uteslutande förklaras av att sparandet i kommunsektorn justerats upp. Den offentliga sektorns finansiella sparande har däremot reviderats ner år 2023–2025. Det är huvudsakligen sparandet i staten som justerats ner. År 2023 och 2024 förklaras nedrevideringarna både av nedreviderade inkomster och uppreviderade utgifter. Det nedreviderade sparandet 2025 förklaras uteslutande av att utgifterna reviderats upp.

Tabell 24 Offentliga sektorns finansiella sparande, revideringar sedan septemberprognosen

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
Offentliga sektorns inkomster	2	-15	-9	12
Offentliga sektorns utgifter	-7	28	53	52
Offentliga sektorns finansiella sparande	8	-44	-62	-40
Staten	-1	-40	-61	-41
Kommunsektorn	11	1	2	3
Alderspensionssystemet	-2	-5	-4	-2

Beslut, förslag eller aviseringar som inte har beaktats i prognosen

ESV:s prognoser ska fungera som beslutsunderlag. I prognosen inkluderas därför enbart av riksdagen fattade beslut samt förslag, aviseringar och beslut från regeringen. Förslagen och aviseringarna måste dock vara så konkreta att effekterna på de offentliga finanserna går att beräkna.

Från och med 1 januari 2023 kommer en ny riksbankslag att gälla. Den innefattar bland annat nya bestämmelser kring Riksbankens egna kapital. Om Riksbankens egna kapital sjunker under 1/3 av målnivån (60 miljarder kronor) ska Riksbanken göra en framställan till Riksdagen om kapitaltillskott. Beloppet som begärs ska normalt föra det egna kapitalet upp till den så kallad grundnivån, som är 2/3 av målnivån. Samtidigt förväntas Riksbankens resultat för 2022 bli kraftigt negativt. Detta som en följd av att marknadsvärdet på Riksbankens obligationsportfölj har sjunkit mycket, då marknadsräntorna har stigit. Det innebär att frågan om kapitaltillskott kan komma att aktualiseras under 2023. ESV har dock inte räknat med något kapitaltillskott i denna prognos.

Beräkningarna till ESV:s decemberprognos slutfördes den 13 december 2022.

Fördjupning 1 De offentliga finansernas känslighet för förändrade räntor och inflation

Såväl statens inkomster som utgifter påverkas när inflationen och räntorna stiger. Både inkomster och utgifter höjs givet ett oförändrat beteende bland hushåll, företag och myndigheter. Effekten på de offentliga finanserna är därför inte så stor på lite sikt vare sig av en höjning av inflationen eller räntan. På kort sikt blir dock effekten positiv då inkomsterna påverkas relativt snabbt, medan det tar tid innan utgifterna påverkas. Statens finansiella sparande påverkas dock ganska olika av en tillfällig ökning av räntan respektive en tillfällig ökning av inflationen. En tillfällig höjning av räntan med 1 procentenhet höjer intäkterna kraftigt året efter räntehöjningen genom att avkastningsskatten ökar. I övrigt ger räntehöjningen en svagt negativ effekt på skatteintäkterna. Utgifterna ökar något från och med året efter räntehöjningen. Sett över de tre åren som dessa beräkningar omfattar är effekten på statens finansiella sparande i stort sett neutral. En tillfällig höjning av inflationen med 1 procentenhet ger en permanent förstärkning av skatteintäkterna. Samtidigt ökar utgifterna, vilket gör att effekten på sparandet inte blir så stor vid en högre inflation, även om dessa beräkningar indikerar en permanent, om än svagt, positiv effekt på sparandet.

Under det gångna året har inflationen stigit avsevärt vilket också har fått till följd att räntorna har höjts snabbt. Det aktualiserar frågan om de offentliga finansernas känslighet med avseende på inflation och räntor. Mot bakgrund av detta har vi undersökt hur statsbudgetens inkomster och utgifter påverkas av stigande räntor och inflation. Beräkningarna är statiska, det vill säga de utgår från oförändrat beteende bland hushåll, företag och myndigheter. I verkligheten påverkas till exempel hushållens konsumtion när inflationen och räntan blir högre, i alla fall vid större förändringar. Utgångspunkten har varit att räkna på de effekter som uppstår per automatik av att en utgift eller inkomst genom regelverk är knuten till KPI eller ränta eller åtminstone så starkt kopplad till KPI eller ränta att det inte går att tänka sig en förändring på någondera utan att också inkomsten eller utgiften i fråga påverkas. Resultatet av dessa beräkningar redovisas i denna fördjupning.

Tabell 25 Offentliga finansernas känslighet för förändringar i räntor och inflation

Miljarder kronor om annat ej anges

	Räntealternativet			Inflationsalternativet		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Totala skatteintäkter ¹	-1	11	-1	6	5	6
Totala inkomster ²	1	5	2	5	6	6
Utgifter	0	2	3	0	3	5
Budgetsaldo	2	3	-1	5	3	1
Broposter ³	-7	8	-3	-4	1	1
varav effekten från skilda redovisningsprinciper för statskuldräntor	-5	2	0	-6	0	1
Finansiellt sparande i staten	-6	10	-5	1	3	2
% av BNP	-0,1	0,2	-0,1	0	0	0
Finansiellt sparande, offentlig sektor	-6	11	-3	1	3	2
% av BNP	-0,1	0,2	-0,1	0	0	0

¹ Totala skatteintäkterna ingår i redovisningen av det finansiella sparandet enligt nationalräkenskaperna

² Totala inkomster de skatteinkomster och övriga inkomster som ingår i budgetsaldot.

³ I broposten summeras de skillnader som de olika redovisningsprinciperna för statsbudgeten och det finansiella sparandet enligt nationalräkenskaperna ger upphov till. Det är framför allt skatteperiodisering (denna effekt motsvaras i princip av skillnaden mellan tabellens två första rader) och skilda redovisningsprinciper för statskuldräntor som bidrar till effekten på broposten.

Källa: ESV

För att beräkna de offentliga finansernas känslighet för inflation och räntor har vi utgått från ett basscenario (ESV:s prognos från september 2022). Utifrån denna har vi tagit fram två alternativa beräkningar. I det ena alternativet beräknas känsligheten för ränteförändringar och i det andra beräknas känsligheten för inflationsförändringar. I räntealternativet har alla räntesatser höjts med 1 procentenhet 2023 jämfört med basscenarioet. Från och med 2024 har sedan räntorna återgått till basscenarioets nivåer.

I inflationsalternativet har basscenarioets inflationstakt (KPIF och KPI) höjts med 1 procentenhet 2023. Från och med 2024 återgår inflationstakten till basscenarioets värden. Detta innebär med andra ord att prisnivån är permanent högre i inflationsalternativet från och med 2023.

I båda alternativen har vi sedan beräknat alla inkomster och utgifter i statens budget med de alternativa antagandena i respektive alternativ, samtidigt som vi hållit alla andra beräkningsantaganden oförändrade. När man tolkar resultaten är det alltså viktigt att ha i åtanke att det inte rör sig om några realistiska alternativscenarier i den meningen att någon hänsyn tagits till rimliga effekter på ekonomin i övrigt. För att minimera bedömningsinslaget i dessa beräkningar har vi dessutom i räntealternativet justerat alla typer av räntor lika mycket oavsett löptid. I verkligheten är det sannolikt att skillnaden mellan de olika räntesatserna förändras vid räntehöjningar. Resultaten

beskriver således inte fullständiga effekter på de offentliga finanserna, utan är tänkta att belysa hur primärt statsbudgetens inkomster och utgifter, mer eller mindre mekaniskt, påverkas av ränte- och prisförändringar isolerat, genom de olika inkomst och utgiftssystemens konstruktion.

Räntealternativet

I räntealternativet har alla räntor justerats upp 1 procentenhet 2023 i förhållande till basscenariot. Från och med 2024 är räntorna återigen på samma nivå som i basen. Eftersom räntorna utgör en viktig post i KPI innebär den högre räntan också att inflationen blir drygt 1 procentenhet högre 2023. Den underliggande inflationen, KPIF, påverkas däremot inte och därmed inte heller deflatorn för hushållens konsumtion. Effekten på medelräntan på hushållens bolån blir lägre än 1 procentenhet. Det beror på att en viss andel av hushållens bolån är upptagna med längre löptider tidigare år. I dessa beräkningar har vi samma antagande om andelen lån med kort och lång löptid som i basen.

Tabell 26 Beräkningsantaganden i räntealternativet

Procentenheter

	2023	2024	2025
Alla räntesatser utom bolåneräntan	1,0	0,0	0,0
Bolåneräntan	0,7	0,1	0,0
KPI	1,1	-0,6	-0,1
Prisbasbelopp	0,0	1,1	-0,6
Hyreskostnader i PLO	0,0	0,0	0,9
Övriga förvaltningskostnader i PLO	0,0	0,0	1,1
BNP i löpande priser	0,0	0,0	0,0

Källa: ESV.

En följd av att inflationen påverkas av det förändrade ränteantagandet är att också prisbasbeloppet förändras. Förändringen är lika stor som på inflationen, men sker med ett års eftersläpning. Även hyreskostnadsindex och prisindex för övriga förvaltningskostnader som ingår i pris- och löneomräkningen för myndigheternas förvaltningskostnader (PLO) justeras med automatik som en följd av den högre inflationen. Denna effekt uppstår dock med två års fördröjning. Hyreskostnadsindex skrivs fram med 0,7 procent av förändringen av KPI.

Effekter på den offentliga sektorns skatteintäkter och statens övriga inkomster

Det är framför allt tre skatteslag i den offentliga sektorns skatteintäkter som påverkas i räntealternativet, skatt på arbete, skatt på kapital samt skatt på konsumtion (uteslutande punktskatter).

Skatt på arbete påverkas framför allt via räntehöjningens effekt på inflationen och därmed på prisbasbeloppet och vissa skattebaser. Effekten uppstår i huvudsak genom att vissa ersättningar är knutna till prisbasbeloppet, s.k. indexering (som exempelvis garantipensioner och privata avtalspensioner). Dessa ersättningar höjs därmed när prisbasbeloppet blir högre. Därutöver leder ett högre prisbasbelopp till större grundavdrag och jobbskatteavdrag, vilket minskar skatteintäkterna jämfört med basalternativet. Dessutom medför alternativet att inflationen höjer skiktgränsen för statlig skatt, vilket också har en negativ inverkan på skatteintäkterna. Effekten på skatt på arbete uppstår framför allt 2024, dvs. med ett års fördröjning, och sammantaget minskar den högre inflationen intäkterna.

När det gäller skatt på kapital påverkas såväl hushållens ränteinkomster som ränteutgifter, skatten från sparande i investeringssparkonto samt avkastningsskatten av högre räntor. Sammantaget är effekten kraftigt positiv 2024, men i stort sett noll de övriga åren. De högre räntorna höjer hushållens ränteintäkter, vilket motverkas av att hushållens ränteutgifter också blir högre. Dessa effekter påverkar intäkterna omedelbart vid ränteförändringen, dvs. i vårt exempel uppstår denna effekt 2023. Skattereduktionen för underskott av kapital ökar något mer än de skatteintäkter som uppstår från hushållens ökade ränteintäkter. Detta förklaras av att hushållens skulder är större än sparandet i bank som ger ränteinkomster. Den samlade effekten från skatt på kapital blir med andra ord negativ och i storleksordningen 2 miljarder kronor 2023. År 2024 är effekten i stället positiv och det är då framför allt avkastningsskatten¹¹ och skatten på sparande i investeringssparkonto som bidrar till ökningen. Både avkastningsskatten och skatten från sparandet i investeringssparkonto är konstruerade så att det är en schablonintäkt som beskattas. Schablonintäkten utgörs av en viss andel av kapitalunderlaget. Denna andel fastställs utifrån nivån på statslåneräntan året innan beskattningsåret. Schablonintäkten i sin tur beskattas med 30 procent för allt utom pensionskapitalet som beskattas med 20 procent. Den högre räntan får med andra ord stor effekt på intäkterna från skatt på kapital 2024. Störst blir effekten på intäkterna från avkastningsskatten, drygt 10 miljarder kronor.

Intäkterna från skatt på konsumtion uppkommer också med ett års fördröjning och beror på att skattesatserna för flera punktskatter skrivs upp med utvecklingen av KPI det närmast föregående året.

Övriga inkomster påverkas i ganska liten utsträckning. Det rör sig om försumbara nettoeffekter på inkomsterna från ränta på skattekonto samt övriga ränteinkomster. Störst effekt på övriga inkomster avser dock inkomsttitel 5211 Statliga pensionsavgifter. Högre marknadsräntor leder till att SPV:s (Statens tjänstepensionsverk) premieränta ökar med ca en tredjedel av höjningen under tre års tid, tills de är ikapp räntan i trygghandgrunderna¹². Detta leder till att kapitaliseringen antas öka, vilket i sin tur leder till att SPV kan sänka avgiften till myndigheterna och inkomsterna blir lägre. Eftersom det sker en motsvarande minskning på utgiftssidan så inverkar denna effekt inte på saldot eller sparande i staten.

Tabell 27 Effekter på skatteintäkter och statens övriga inkomster i räntealternativet

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
Skatt på arbete	0	-2	-1
Skatt på kapital	-2	12	0
Varav avkastningsskatt	0	10	0
Skatt på konsumtion	0	1	0
Totala skatteintäkter	-1	11	-1
Övriga inkomster	0	-1	-1

Källa: ESV.

Effekter på statens utgifter

Det enda anslag, undantaget anslaget för statsskuldräntorna, som direkt påverkas av räntehöjningen är anslaget för statens utgifter för studiemedelsräntor under

¹¹ Avkastningsskatten är en skatt på försäkringssparande, såsom pensionsförsäkringar, kapitalförsäkringar, kapitalpension och individuellt pensionssparande.

¹² Trygghandgrunderna ska användas för att beräkna kapitalvärden vid trygghand av pensionsutfästelser utanför livförsäkringsbolag och tjänstepensionskassor. Trygghandgrunderna utgör underlag när en arbetsgivare ska beräkna kapitalvärdet av en arbetstagares intjänade pension vid en särskild tidpunkt. Underlaget beräknas av Finansinspektionen och uppdateras årligen.

utgiftsområdet 15, Studiestöd. Övriga anslagsökningar beror på ökade priser (nästan uteslutande genom det höjda prisbasbeloppet) och på högre förvaltningsutgifter genom högre PLO-indexering. Vilket med andra ord innebär att de största effekterna på utgifterna visar sig 2024 och 2025.

Tabell 28 Effekter på statens utgifter totalt, samt för de anslag där de största effekterna uppstått

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
PLK-anslag	1	2	1
<i>varav</i>			
<i>UO2 1:5 Statliga tjänstepensioner</i>	0,0	0,2	0,1
<i>UO10 1:2 Sjuk- och aktivitetsersättning</i>	0,0	0,4	0,1
<i>UO11 1:1 Garantipension</i>	0,0	0,9	0,2
<i>UO12 1:2 Föräldraförsäkring</i>	0,0	0,1	0,0
<i>UO15 1:2 Studiemedel</i>	0,0	0,2	0,1
<i>UO15 1:4 Studiemedelsräntor</i>	0,0	0,2	0,3
<i>UO26 1:1 Statsskuldräntor</i>	1,0	-0,2	0,0
PLO-anslag	0	0	2
<i>varav</i>			
<i>UO4 1:1 Polisen</i>	0,0	0,0	0,1
<i>UO6 1:1 Förband och beredskap</i>	0,0	0,0	0,4
<i>UO6 1:3 Anskaffning</i>	0,0	0,0	0,5
<i>UO22 1:1 Utveckling</i>	0,0	0,0	0,3
<i>UO22 1:2 Vidmakthållande</i>	0,0	0,0	0,3
Riksgäldens nettoutlåning	-1	0	0
Summa utgiftseffekt	0	2	3
Summa effekt takbegränsade utgifter	0	2	3

Källa: ESV.

När prisbasbeloppet höjs blir också utbetalningarna från flertalet ersättningssystem högre, vilket förklarar ökningen av de pris- och lönekänsliga anslagen (så kallade PLK-anslag). Det rör sig bland annat om sjukpenning och aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, merkostnads- och handikappersättning, garantipension, föräldrapenning, vårdbidrag och omvårdnadsbidrag. Dessutom innebär de ökade ersättningarna i sin tur att de statliga ålderspensionsavgifterna ökar.

Effekten på statsskuldräntorna uppkommer omedelbart med den högre räntan i räntealternativet. Det är med andra ord 2023 som primärt påverkas i detta beräkningsalternativ av de högre statsskuldräntorna.

De anslag som är föremål för pris- och löneomräkning (så kallade PLO-anslag) avser framför allt förvaltningsomkostnader (dvs. statlig konsumtion) och i viss utsträckning även investeringar. Omräkningen av PLO-anslagen sker med ett par års förskjutning vilket innebär att kompensation till myndigheterna för den högre inflationen kommer först 2025. De högre kostnaderna uppstår dock redan 2023 vilket alltså innebär att konsumtionen måste minska något i volymtermer 2023. Den högre indexeringen för hyror och övriga omkostnader innebär att den statliga konsumtionen blir ungefär 1,4 miljarder kronor högre 2025, medan investeringarna blir omkring 0,7 miljarder kronor högre.

Nettoutlåningen¹³ påverkas framför allt 2023 genom att de högre räntorna slår igenom omedelbart på myndigheternas räntekonton, stabilitetsfonden och resolutionsreserven (avkastning på behållning), vilket innebär att vi får en förhållandevis stor negativ effekt 2023. Det uppstår även mindre positiva effekter 2024 och 2025 till följd av att det högre prisbasbeloppet ger något högre nyutlåning av studielån och utbetalning av premiepensionsmedel.

Sammantaget blir de totala utgifterna marginellt lägre 2023 i räntealternativet, medan de i stället blir drygt 2 miljarder kronor högre 2024 och drygt 3 miljarder kronor högre 2025.

Effekter på statens budgetsaldo och finansiella sparande

I räntealternativet försvagas statens finansiella sparande 2023 för att året därefter tydligt förstärkas jämfört med basscenariot. År 2025 är sparandet också lägre än i basscenariot då skatteintäkterna återigen är lägre samtidigt som utgifterna är högre. Den offentliga sektorns sparande uppvisar ungefär samma mönster som statens finansiella sparande, eftersom det i första hand är statens inkomster och utgifter som påverkas.

Effekterna på budgetsaldot uppvisar ett annat mönster än det finansiella sparandet. Där ser man i stället en förstärkning både 2023 och 2024 och sedan en viss försvagning 2025 då effekten av pris- och löneomräkningen slagit igenom, samtidigt som effekten på skatteinkomsterna klingat av. Att effekten på sparandet och saldot uppvisar så olika mönster över tid beror främst på att skatteintäkterna periodiseras på olika år i budgetsaldot och nationalräkenskaperna samt på skilda redovisningsprinciper för statsskuldräntor.

Tabell 29 Effekter på finansiellt sparande och budgetsaldo i räntealternativet

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
Totala skatteintäkter	-1	11	-1
Totala inkomster	1	5	2
Utgifter	0	2	3
Budgetsaldo	2	3	-1
Broposter ¹	-7	8	-3
varav effekten från skilda redovisningsprinciper för statsskuldräntor	-5	2	0
Finansiellt sparande i staten	-6	10	-5
% av BNP	-0,1	0,2	-0,1
Finansiellt sparande, offentlig sektor	-6	11	-3
% av BNP	-0,1	0,2	-0,1

¹ I broposten summeras de skillnader som de olika redovisningsprinciperna för statsbudgeten och det finansiella sparandet enligt nationalräkenskaperna ger upphov till. Det är framför allt skatteperiodiseringar (denna effekt motsvaras i princip av skillnaden mellan tabellens två första rader) och skilda redovisningsprinciper för statsskuldräntor som bidrar till effekten på broposten.

Källa: ESV.

Att effekten på skatterna blir så olika i sparandet och saldot hänger alltså samman med att man i saldot redovisar de skatter som betalats in under redovisningsåret, medan man i sparandet som huvudregel redovisar skatteintäkterna på det år som den ekonomiska aktiviteten som skatterna avser har ägt rum. En stor del av effekten på skatterna i detta alternativ kommer från hushållens kapitalskatter. Den största delen av dessa skatter ingår inte i hushållens löpande skattebetalningar utan betalas i stället in

¹³ Nettoutlåningen avser Riksgäldskontorets in- och utlåning till myndigheter, affärsverk, vissa statliga bolag och fonder.

året efter det år som den beskattningsbara kapitalinkomsten uppstått. Detta innebär alltså att en stor del av effekten på de inkomster som ingår i saldot kommer med ett års fördröjning i förhållande till den skatteintäkt som ingår i sparandet.

När det gäller statskuldräntor blir effekterna på statens finansiella sparande betydligt större än effekterna på saldot. Det beror på att de ränteutgifter som ingår i sparandet tar hänsyn till orealiserade effekter medan de ränteutgifterna som ingår i saldot bara påverkas av realiserade. Dvs. högre KPI slår direkt i nationalräkenskaperna via inflationsomvärdering, men betydligt mindre på anslaget. Detta eftersom anslaget påverkas först då de faktiska utbetalningarna av inflationskompensation sker.

Inflationsalternativet

I inflationsalternativet har utvecklingstakten i KPIF och KPI höjts med en procentenhet 2023 jämfört med basscenariot. Från och med 2024 återgår den årliga utvecklingstakten till basen. Detta innebär att prisnivån är permanent högre från och med 2023 i denna alternativberäkning. Precis som i räntealternativet så justeras också de makrovariabler som ändras per automatik av KPIF eller KPI. Det innebär att deflatorn för hushållens konsumtion och därmed BNP-deflatorn också ändras. Detsamma gäller prisbasbeloppet och delindexen för hyreskostnader och övriga förvaltningskostnader som ingår i pris- och löneomräkningen.

Tabell 30 Beräkningsantaganden i inflationsalternativet

Procentenheter

	2023	2024	2025
KPIF	1,0	0,0	0,0
KPI	1,0	0,0	0,0
Deflatorn för hushållens konsumtion	1,0	0,0	0,0
BNP-deflatorn och BNP i löpande priser	0,4	0,0	0,0
Prisbasbelopp	0,0	1,1	0,9
Hyreskostnader i PLO	0,0	0,0	0,7
Övriga förvaltningskostnader i PLO	0,0	0,0	1,0

Källa: ESV.

Det finns stora likheter mellan de båda alternativberäkningarna, men det finns också vissa skillnader. En uppenbar skillnad är att inga räntor avviker från basscenariot i inflationsalternativet. En annan stor skillnad är att deflatorn för hushållens konsumtion ändras i detta beräkningsalternativ, men inte i räntealternativet. I räntealternativet ändrades KPI eftersom räntorna är en viktig post i KPI. I inflationsalternativet ändras både KPI och KPIF, det vill säga även den underliggande inflationen. I räntealternativet föll KPI tillbaka mot basscenarioets värden från och med 2024 eftersom räntorna då återgick till basens värden. I inflationsalternativet är det inflationstakten som återgår till basscenarioets värden 2024, vilket alltså innebär att den höjning av prisnivån som den högre inflationstakten 2023 ger upphov till ligger kvar 2024 och 2025. Detta får också till följd att exempelvis prisbasbeloppet som påverkar flera av ersättningarna till hushållen (PLK-anslagen) blir högre också framåt i tiden.

Effekter på den offentliga sektorns skatteintäkter och statens övriga inkomster

I inflationsalternativet sänks skatt på arbete medan skatt på kapital och konsumtion höjs.

Effekterna på skatt på arbete är snarlika effekterna i räntealternativet eftersom KPI höjs i båda fallen och det bara är genom högre ersättningar till följd av högre

prisbasbelopp som skatt på arbete påverkas även i inflationsalternativet. Timlönen antas vara oförändrad. Eftersom prisnivån bibehålls på en högre nivå hela perioden kvarstår dock effekterna i detta alternativ, till skillnad från i räntealternativet då de klingade av efter 2024. Skatt på arbete sänks med 2 miljarder kronor från och med 2024.

Effekterna på intäkterna från skatt på kapital skiljer sig ganska mycket åt mellan de båda alternativen. Medan det framför allt var hushållens kapitalinkomster och avkastningsskatten som påverkades i räntealternativet så är det istället intäkterna från skatt på företagsvinster som påverkas i inflationsalternativet. Denna effekt uppstår uteslutande på grund av att den högre BNP-deflatorn ger ett högre driftsöverskott, vilket antas höja företagets vinster då lönerna inte påverkas.¹⁴ Totalt höjs skatt på kapital med 3 miljarder kronor från 2023.

Den enskilt största effekten på skatteintäkterna i inflationsalternativet uppstår på intäkterna från skatt på konsumtion. Den här effekten uppstår uteslutande genom att konsumentpriserna är högre jämfört med i basscenariot, vilket alltså, allt annat lika, höjer skatteunderlaget och ökar intäkterna från mervärdesskatten. Totalt ger detta beräkningsalternativ 5–6 miljarder kronor högre skatteintäkter årligen jämfört med basscenariot. Till skillnad från räntealternativet där skatteintäkterna framför allt påverkades 2024, så är effekten mer jämnt fördelad mellan åren.

Tabell 31 Effekter på skatteintäkter och statens övriga inkomster i inflationsalternativet

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
Skatt på arbete	0	-2	-2
Skatt på kapital	3	3	3
Skatt på konsumtion	3	4	5
Totala skatteintäkter	6	5	6
Övriga inkomster	0	0	0

Källa: ESV.

Effekter på statens utgifter

Utgifterna ökar med 3 miljarder kronor 2024 och 2025. Liksom i räntealternativet höjs utgifterna genom att prisbasbeloppet och PLO-indexeringen höjs. På PLK-anslag slår det igenom med ett års eftersläpning och för PLO-anslag med två års eftersläpning. En viktig skillnad mot räntealternativet är att prisbasbeloppet och PLO-indexeringen, och därmed även utgifterna, blir permanent högre. Detta innebär att effekten blir nära på dubbelt så hög 2025 i inflationsalternativet, eftersom effekten på PLK-anlagen ligger kvar efter 2024. En annan viktig skillnad mellan de båda beräkningsalternativen är effekten på utgifterna för statsskuldräntor. I inflationsalternativet uppstår ingen effekt av högre räntesats 2023, däremot uppstår en lite större effekt 2025 som beror på att kostnaden för inflationskompensation avseende förfallen realobligation blir högre i detta beräkningsalternativ.

¹⁴ Just detta kan man nog betrakta som ett gränsfall när det kommer till de principer som dessa beräkningar vilar på och som vi redogjorde för i början av den här fördjupningen. Detta eftersom effekten inte följer med nödvändighet av hur regelverket är uppställt utan snarare genom den prognosprincip vi tillämpar, dvs. att vi i våra prognoser knyter utvecklingen av företagets vinster till driftsöverskottet. Samtidigt är det svårt att tänka sig att prisnivån går upp i ekonomin, samtidigt som lönerna ligger still utan att detta skulle få någon effekt på företagets vinster.

Tabell 32 Effekter på statens utgifter totalt, samt för de anslag där de största effekterna uppstått

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
PLK-anslag	0	2	3
<i>varav</i>			
<i>UO2 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>0,1</i>
<i>UO10 1:1 Sjukpenning</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>
<i>UO10 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.</i>	<i>0,0</i>	<i>0,4</i>	<i>0,4</i>
<i>UO11 1:1 Garantipension till ålderspension</i>	<i>0,0</i>	<i>0,9</i>	<i>0,8</i>
<i>UO12 1:2 Föräldrapenning</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>
<i>UO15 1:2 Studiemedel</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>
<i>UO26 1:1 Statsskuldsräntor</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,8</i>
PLO-anslag	0	0	2
<i>varav</i>			
<i>UO4 1:1 Polismyndigheten</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>
<i>UO6 1:1 Förband och beredskap</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,3</i>
<i>UO6 1:3 Anskaffning</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,4</i>
<i>UO22 1:1 Utveckling</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,3</i>
<i>UO22 1:2 Vidmakthållande</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>
RGK nettoutlåning	0,0	0,3	0,3
Summa utgiftseffekt	0	3	5
Summa effekt takbegränsade utgifter	0	2	3

Källa: ESV.

Effekter på statens budgetsaldo och finansiella sparande

I inflationsalternativet förstärks sparandet i staten jämfört med basscenariot samtliga år. Tydligast är förstärkningen 2024. Att effekten blir mindre 2025 förklaras framför allt av att effekten på pris- och löneomräkningen uppstår först 2025. I inflationsalternativet är det inte lika stor skillnad mellan effekterna på budgetsaldot och det finansiella sparandet enligt nationalräkenskaperna som i räntealternativet. De skillnader som likväl finns förklaras i huvudsak av att statsskuldsräntorna hanteras olika i statsbudgeten och nationalräkenskaperna. Ränteanslaget på statsbudgeten påverkas endast av realiserade betalningar medan nationalräkenskaperna även bokför orealiserade effekter. Det innebär att en högre inflation höjer ränteutgifterna i nationalräkenskaperna direkt via löpande inflationsomvärdering, medan anslaget i huvudsak påverkas först när en realobligation förfaller och den upplupna inflationskompensationen betalas ut. Under 2023 förfaller ingen realobligation, vilket medför att skillnaden mellan de båda måtten blir stor. Skillnaden redovisas som en bropost i tabellen nedan. Effekten på skatteperiodiseringarna är tämligen små i detta beräkningsalternativ.

Tabell 33 Effekter på finansiellt sparande och budgetsaldo i inflationsalternativet

Miljarder kronor

	2023	2024	2025
Totala skatteintäkter	6	5	6
Totala inkomster	5	6	6
Utgifter	0	3	5
Budgetsaldo	5	3	1
Broposter ¹	-4	1	1
varav effekten från skilda redovisningsprinciper för statsskuldräntor	-6	0	1
Finansiellt sparande i staten	1	3	2
% av BNP	0,0	0,0	0,0
Finansiellt sparande off.sekt.	1	3	2
% av BNP	0,0	0,0	0,0

¹ I broposten summeras de skillnader som de olika redovisningsprinciperna för statsbudgeten och det finansiella sparandet enligt nationalräkenskaperna ger upphov till. Det är framför allt skatteperiodiseringar (denna effekt motsvaras i princip av skillnaden mellan tabellens två första rader) och skilda redovisningsprinciper för statsskuldräntor som bidrar till effekten på broposten.

Källa: ESV.

Fördjupning 2

Diskretionära och automatiska ändringar av inkomstskatten 2023

Förändringar i skatten som fysiska personer betalar på sina förvärvsinkomster beror både på diskretionära beslut och på årliga automatiska indexeringar. Stora delar av inkomstbeskattningen är indexerad mot KPI och när inflationen är hög får det stor effekt på skatteintäkterna. Nästa år har indexeringarna således en ovanligt stor betydelse och medför då en minskning av skatteintäkterna på 31 miljarder kronor. Fördelningsmässigt är det för personer som betalar statlig inkomstskatt som indexeringen får störst effekt. Diskretionära beslut höjer i stället skatteintäkterna med knappt 3 miljarder kronor.

Inkomstskatten på fysiska personers förvärvsinkomster beror både på gällande regelverk och eventuella diskretionära beslut. I gällande regelverk ingår årliga automatiska ändringar av grundavdraget, det förhöjda grundavdraget, jobbskatteavdraget samt skiktgränsen för statlig inkomstskatt då dessa, indirekt eller direkt, är indexerade med utvecklingen av konsumentpriserna. Syftet med indexeringen är att den skatt som individen betalar på sin inkomst inte ska öka när priserna stiger. Nu när inflationen är ovanligt hög, samtidigt som lönerna ökar betydligt långsammare, innebär indexeringen att många individer får betala mindre i skatt nästa år.

Exempel på diskretionära förändringar är den av riksdagen nyligen beslutade höjningen av jobbskatteavdraget för äldre och avdraget för resor till och från arbetet. Även den fastställda utdebiteringen i kommuner och regioner är ett sådant beslut. De ändrade skattereglerna för förvärvsinkomster som riksdagen har beslutat för 2023 samt de automatiska indexeringarna minskar inkomstskatterna med sammanlagt 28 miljarder kronor mellan 2022 och 2023.

Diskretionära beslut ökar skatteintäkterna nästa år....

Diskretionära beslut ökar skatteintäkterna netto med 3 miljarder kronor nästa år. Den tillfälliga skattereduktionen för arbetsinkomster som infördes under pandemin upphör och ökar skatteintäkterna medan bland annat höjningar av jobbskatteavdraget för äldre och avdraget för resor till och från arbetet minskar skatteintäkterna.¹⁵

I december 2020 beslutade riksdagen om en tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin. Reduktionen omfattar personer med årsinkomster mellan 60 000 kronor och 500 000 kronor och är i kraft under 2021 och 2022¹⁶. Skattereduktionen har minskat skatteintäkterna med cirka 5 miljarder kronor per år 2021-2022. När skattereduktionen upphör nästa år medför det en ökning av skatteintäkterna med 5 miljarder kronor.

Riksdagen har i december i år beslutat om att jobbskatteavdraget för äldre och avdraget för resor till och från arbetet ska höjas, efter förslag i budgetpropositionen

¹⁵ Utöver nämnda regeländringar höjs åldersgränsen i vissa delar av skatte- och socialavgiftssystemet 2023 vilket beräknas höja intäkterna med 2,4 miljarder kronor. Skattereduktionen för a-kassa som infördes från juli 2022 får också en halvårseffekt 2023, vilket bidrar med en minskning med 0,8 miljarder kronor. Riksdagen har även beslutat om att höja skattereduktion för installation av solceller samt en tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen till egen bil eller förmånsbil. Den höjda skattereduktionen minskar skatteintäkterna med 0,3 miljarder kronor.

¹⁶ För arbetsinkomster mellan 60 000 och 240 000 kronor uppgick reduktionen till 1,25 procent av skillnaden mellan arbetsinkomsten och 60 000 kronor. Mellan 240 000 och 300 000 kronor i arbetsinkomst uppgick reduktionen till 2 250 kronor och för inkomster över 300 000 kronor uppgick reduktionen till 2 250 kronor minus 1,25 procent av den del av inkomsten som översteg 300 000 kronor.

för 2023. Höjningen av jobbskatteavdraget för äldre¹⁷ minskar inkomstskatten med som mest 6 000 kronor. Skatteintäkterna beräknas minska med nära 1 miljard kronor av höjningen. Avdraget för resor till och från arbetet höjs från 18,50 kronor per mil till 25 kronor per mil för resor med egen bil. Hur mycket skatten minskar för den skattskyldige beror på antalet mil till och från arbetet, vilken kommunal utdebitering som gäller där de bor och om de betalar statlig inkomstskatt. Skatteintäkterna beräknas minska med knappt 3 miljarder kronor till följd av det höjda avdraget.

...men indexeringar minskar skatteintäkterna

De automatiska indexeringarna minskar skatteintäkterna med totalt 31 miljarder kronor 2023. Indexeringen av grundavdraget, det förhöjda grundavdraget och jobbskatteavdraget minskar intäkterna med 18 miljarder kronor och indexeringen av skiktgränsen minskar intäkterna med 13 miljarder kronor. Statens skatteintäkter minskar med 22 miljarder kronor och kommunsektorns skatteintäkter minskar med 9 miljarder kronor.¹⁸

I samband med att inkomstbeskattningen reformerades 1991 infördes ett inflationsskydd. Det innebär att vissa skatteregler är indexerade med utvecklingen av konsumentpriserna, KPI, (direkt eller indirekt via prisbasbeloppet) mellan juni två år innan intäktsåret och juni året innan intäktsåret¹⁹. Grundavdraget, det förhöjda grundavdraget, och jobbskatteavdraget indexeras med prisbasbeloppet medan skiktgränsen för statlig inkomstskatt indexeras med KPI-utvecklingen plus ytterligare 2 procentenheter (KPI +2), det s.k. reallöneskyddet. Alla dessa ändringar sker med automatik, dvs. utan att riksdagen behöver fatta något nytt beslut.

Den snabba ökningen av konsumentpriserna 2022 innebär att grundavdraget nästa år ökar med mellan 1 000 och 4 500 kronor. Det är för personer med mellan 173 000 och 414 000 kronor²⁰ i taxerad inkomst som grundavdraget höjs mest. De får 1 350 kronor i lägre skatt per år. Även jobbskatteavdraget justeras upp nästa år och som mest ökar det med drygt 4 500 kronor. Det förhöjda grundavdraget innebär att de flesta berörda får en skatteminskning med 1 000 till 3 000 kronor. Som mest kan skatteminskningen till följd av det höjda grundavdraget uppgå till knappt 12 000 kronor.²¹

Några år har det gjorts avsteg från indexeringen²² och skiktgränsen ligger i år högre än om den hade höjts med KPI+2 procentenheter varje år sedan 1991. Nästa år höjs gränsen med 57 800 kronor och minskar den statliga inkomstskatten med upp till 11 560 kronor per år. Skillnaden mellan den automatiska uppräknings och den faktiska skiktgränsen framgår av diagrammet nedan.

¹⁷ Jobbskatteavdraget för äldre, som är en skattereduktion, medges för arbetsinkomster upp till 600 000 kronor. För inkomster upp till 100 000 kronor uppgår reduktionen 2022 till 20 procent av inkomsten. Mellan 100 000 och 300 000 kronor är reduktionen 15 000 kronor plus 7 procent av inkomsten över 100 000 kronor. Skattereduktionen är som högst för inkomster mellan 300 000 och 600 000 kronor då den uppgår till 30 000 kronor. Därefter trappas reduktionen av med 3 procent av inkomsten över 300 000 kronor.

¹⁸ Ökningen av KPI påverkar dock pensionsinkomsterna positivt, vilket gör att nettoeffekten på skatteintäkterna blir mindre än den som redovisas här. Se fördjupningsavsnitt 1.

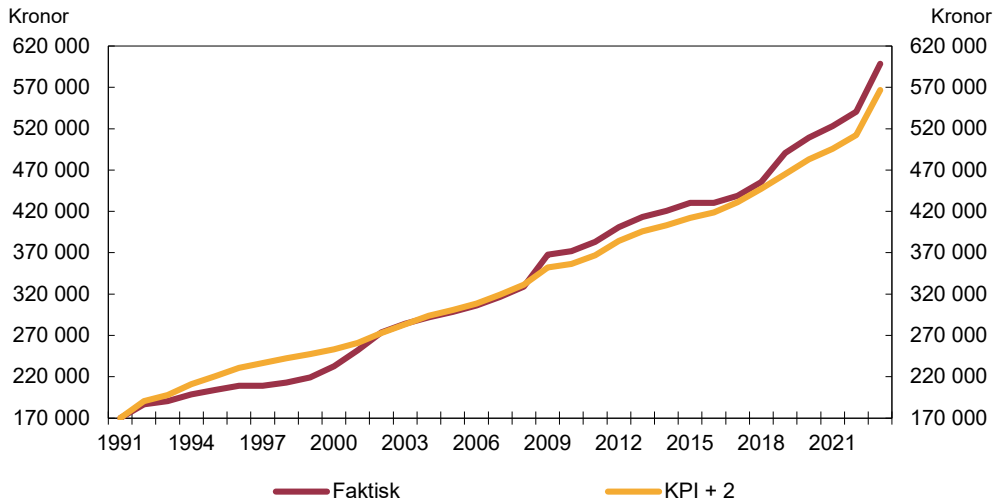
¹⁹ Mellan 1991 och 1995 gjordes indexeringen med utvecklingen av konsumentpriserna mellan oktober året innan intäktsåret och oktober två år innan.

²⁰ Intervallet 3,31 till 7,88 prisbasbelopp

²¹ Effekten är beräknad med en kommunal utdebitering om 30 procent.

²² Under 90-talskrisen begränsades uppräknings av skiktgränsen, framför allt genom en begränsning av den extra uppräknings med 2 procentenheter (KPI+2). År 1997 gjordes ingen justering av skiktgränsen varken med KPI-utvecklingen eller tillägget om 2 procentenheter. I början av 2000-talet gjordes justeringar utöver indexeringen med KPI+2. Justeringen gjordes för att neutralisera effekten av att avdraget för egenavgifterna begränsades och ersattes med en skattereduktion. Åren 2004–2006 begränsades uppräknings till KPI+1. År 2009 justerades skiktgränsen med 18 100 kronor. Ingen uppräknings 2015 och uppräknings med KPI+1 2016. År 2019 gjordes en justering med 16 800 kronor.

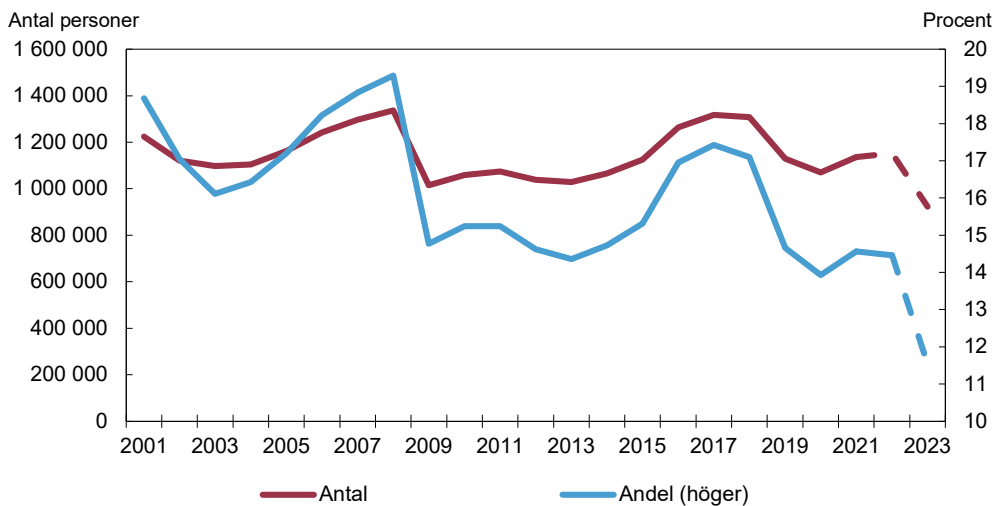
Diagram 8 Skiktgräns i kronor för statlig inkomstskatt

Anm: KPI + 2 avser KPI-utvecklingen (juni-juni) föregående år plus två procentenheter.
Källa: Skatteverket och ESV

Uppräkningen av skiktgränsen innebär att antalet skattskyldiga som betalar statlig skatt minskar med drygt 200 000 personer.

Diagram 9 Antal personer som betalar statlig inkomstskatt och andel personer som betalar statlig inkomstskatt

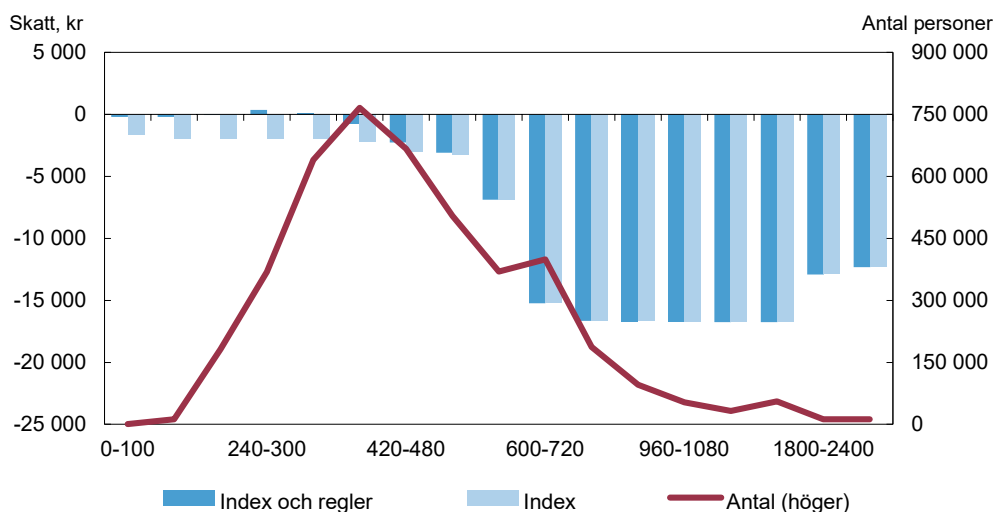
¹Andel av de personer som har beskattningsbar inkomst
Källa: Skatteverket och ESV

Fördelningsprofil för regeländringar och indexeringar 2023

Det är personer som betalar statlig inkomstskatt som får störst skattesänkning 2023 med anledning av indexeringar samt regeländringar. Detta gäller i alla de tre indelningar (20–65 år med löneinkomst samt över 65 år med eller utan arbetsinkomst) som vi redovisar. I diagrammet nedan framgår skatteändringen till följd av indexeringar och regeländringar för löntagare i åldern 20–65 år med en löneinkomst om minst 180 000 kronor per år, vilket motsvarar 15 000 kronor per månad. Inkomstintervallen i diagrammen är den sammanräknade inkomsten (löner, pensioner, sjukpenning, arbetslöshetsersättning och inkomst av näringsverksamhet). Den största skattesänkningen får personer i inkomstintervallet 600 000 kronor till 1,8 miljoner

kronor. Antalet personer i detta intervall uppgår till drygt 800 000²³. I inkomstintervallet 360 000 till 600 000 kronor finns 2,3 miljoner personer och alla dessa får en skattesänkning framför allt till följd av att jobbskatteavdraget ökar. Personer i inkomstintervallen upp till 360 000 kronor får endast en mindre skattesänkning eller i vissa fall även en skattechöjning till följd av att den tillfälliga skattereduktionen upphör. Antalet personer i intervallet uppgår till 1,2 miljoner. Den slopade skattereduktionen innebär en skattechöjning på 4,5 miljarder kronor och indexeringen en skattesänkning om 24 miljarder kronor.

Diagram 10 Ändrad skatt 2023 till följd av indexeringar och regeländringar samt antal personer i åldern 20-65 år. Fördelat efter förvärvsinkomst (tkr)

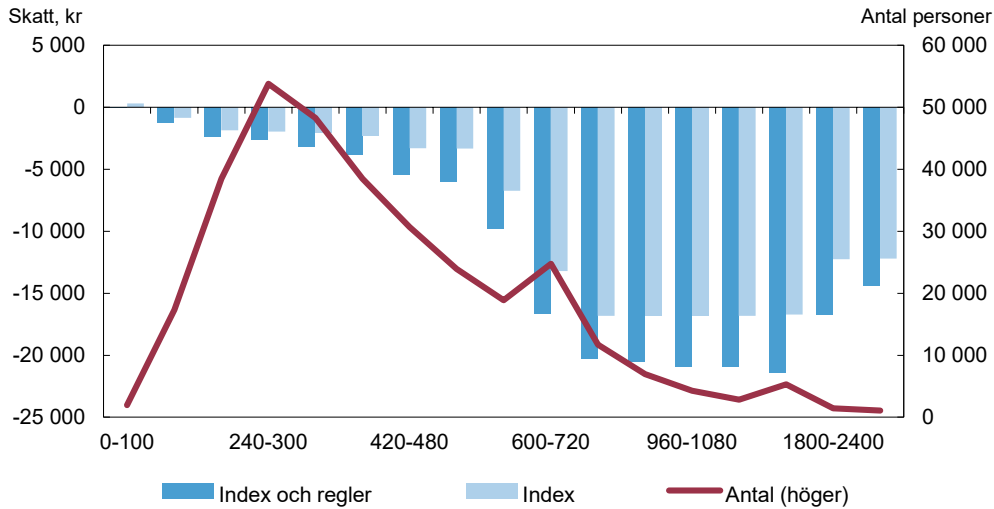
Anm. Avser antal personer i ålder 20-65 år med löneinkomst över 180 000 kr. Observera att inkomstintervallet är 120 000 kronor istället för 60 000 kronor i intervallen 600 000 till 1,2 miljoner kronor

Källa: ESV

Diagrammet nedan visar motsvarande effekter för personer över 65 år med arbetsinkomster. I denna grupp finns de personer som får den största skattesänkningen. Det beror på en högre skiktgräns, en ökning av det förhöjda grundavdraget och på höjningen av jobbskatteavdraget för äldre. Precis som för de yngre är det personer med inkomster mellan 600 000 och 1,8 miljoner kronor som får den största sänkningen. Totalt är det 330 000 personer som berörs av regeländringen och indexeringen. Indexeringen innebär en skattesänkning om drygt 1,5 miljarder kronor och höjningen av jobbskatteavdraget en sänkning med 0,6 miljarder kronor.

²³ Observera att inkomstintervallet är 120 000 kronor istället för 60 000 kronor i intervallen 600 000 till 1,2 miljoner kronor.

Diagram 11 Ändrad skatt 2023 till följd av indexeringar och regeländringar samt antal personer över 65 år med löneinkomst. Fördelat efter förvärvsinkomst (tkr)

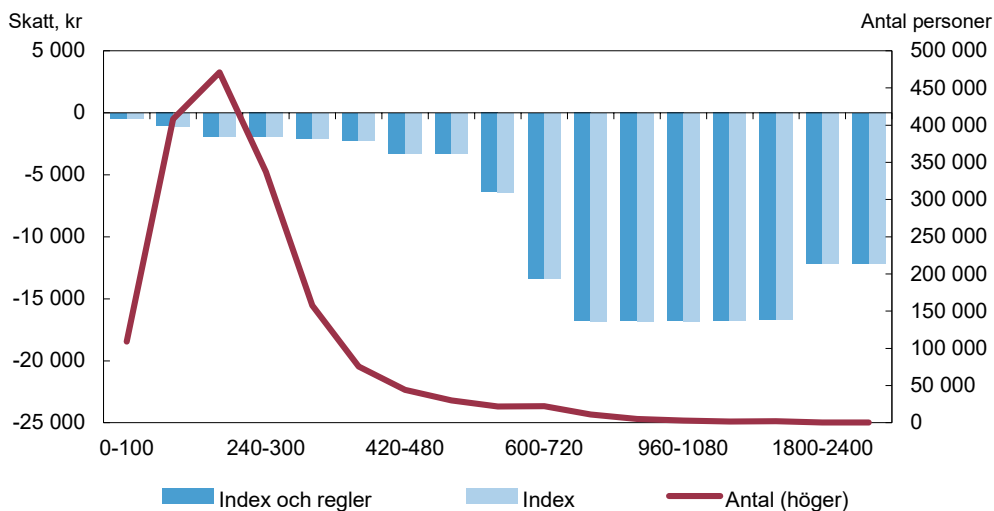

Anm. Observera att inkomstintervallet är 120 000 kronor istället för 60 000 kronor i intervallen 600 000 till 1,2 miljoner kronor

Källa: ESV

Diagrammet nedan visar skatteändringen till följd av indexeringar och regeländringar för personer över 65 år utan arbetsinkomster. Skatteändringen är i stort sett densamma som för personer med löneinkomst. Det beror på att indexeringen av det förhöjda grundavdraget sänker skatten ungefär lika mycket som indexeringen av jobbskatteavdraget för personer med löneinkomst. Den huvudsakliga skillnaden mellan gruppen avser regeländringar, där gruppen utan arbetsinkomster inte tar del av höjningen av jobbskatteavdraget för äldre. Antalet personer uppgår till 1,7 miljoner och den totala skattesänkningen till drygt 3,5 miljarder kronor.

Diagram 12 Ändrad skatt 2023 till följd av indexeringar och regeländringar samt antal personer över 65 år utan löneinkomst. Fördelat efter förvärvsinkomst (tkr)

Anm. Observera att inkomstintervallet är 120 000 kronor istället för 60 000 kronor i intervallen 600 000 till 1,2 miljoner kronor

Källa: ESV

Tabellbilaga

Tabell 34 Sammanfattande nyckeltal

Procentuell utveckling, om annat ej anges.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BNP, fasta priser, proc. utv.	2,6	2,0	2,0	-2,2	5,1	2,6	-1,1	2,1	2,7	2,3
BNP, fasta priser, kalenderkorrigerad, proc. utv.	2,8	2,1	2,0	-2,4	4,9	2,6	-0,9	2,1	3,0	2,1
Hushållens konsumtion, proc. utv.	2,6	1,8	0,7	-3,2	6,0	2,3	-1,5	3,0	3,9	3,5
Offentlig konsumtion, proc. utv.	0,1	0,8	0,3	-1,8	2,8	-0,1	0,1	1,3	0,4	0,1
Investeringar, proc. utv.	5,5	1,4	-0,3	1,7	6,4	5,6	-2,7	1,7	3,7	2,8
Lager, bidrag till BNP-förändringen	0,1	0,3	-0,1	-0,7	0,4	1,2	-0,4	-0,1	0,0	0,0
Export, proc. utv.	4,1	4,2	6,0	-5,5	7,9	4,1	-0,6	3,8	4,0	3,9
Import, proc. utv.	4,7	3,8	2,1	-6,0	9,6	7,2	-2,0	3,8	4,4	4,2
Real disponibel inkomst, proc. utv.	2,0	2,1	2,3	-0,4	3,1	-0,2	-1,6	2,1	2,1	1,5
Hushållens sparande, exklusive tjänste- och premiepensioner, andel av disponibel inkomst	5,5	5,7	7,1	9,8	7,2	4,8	4,7	3,8	2,0	0,2
Lönesumma, proc. utv.	5,0	4,8	3,8	0,8	5,8	6,2	4,4	4,3	4,1	4,1
Arbetade timmar, kalenderkorrigerade, proc. utv.	2,3	1,9	-0,2	-3,8	2,3	2,3	0,4	0,6	0,6	0,8
Arbetslöshet, procent av arbetskraften	6,9	6,5	7,0	8,5	8,8	7,4	7,9	8,0	7,9	7,5
Finansiellt sparande i offentlig sektor, mdkr	65	38	28	-140	-4	17	-45	-19	42	93
Finansiellt sparande i offentlig sektor, proc. av BNP	1,4	0,8	0,6	-2,8	-0,1	0,3	-0,7	-0,3	0,6	1,3
Strukturellt sparande	0,2	-0,2	0,2	-1,2	-0,7	0,3	0,7	0,4	0,8	1,4
Offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden), proc. av BNP	41,0	39,2	35,2	39,5	36,3	31,2	28,5	28,4	26,5	24,3
Skattekvot, proc. av BNP	44,1	43,8	42,8	42,4	42,9	41,2	40,9	41,4	41,3	41,2
Totala utgifter på statens budget, mdkr	940	992	944	1 219	1 113	1 123	1 177	1 246	1 269	1 291
Takbegränsade utgifter, mdkr	1 229	1 282	1 308	1 501	1 551	1 561	1 583	1 640	1 657	1 679
varav Ålderspensionssystemet, mdkr	299	307	318	329	335	348	360	372	387	398
Marginal till utgiftstaket, mdkr	45	55	43	242	144	73	82	105	168	
Budgetsaldo, mdkr	62	80	112	-221	78	183	67	-8	58	91
Statsskuld, proc. av BNP	27,4	24,8	20,9	24,2	21,0	16,6	15,2	14,8	13,3	11,4

Källa: SCB och ESV.

Tabell 35 Inkomster på statens budget 2018-2026

Miljarder kronor

	2018	2029	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Skatt på arbete	1 243,0	1 265,6	1 250,5	1 328,9	1 385,8	1 449,9	1 501,2	1 563,3	1 625,6
<i>Direkta skatter</i>	657,1	660,8	668,7	694,1	715,3	738,6	757,3	789,0	819,9
Kommunal skatt	726,2	748,2	766,1	806,2	845,7	882,5	918,2	954,5	990,9
Statlig skatt	60,4	56,3	50,3	56,3	59,1	53,9	49,7	51,3	52,5
Jobbskatteavdrag	-113,1	-126,8	-128,1	-131,8	-146,3	-157,8	-168,7	-173,5	-178,8
Husavdrag	-14,2	-15,3	-16,8	-18,9	-20,5	-20,8	-22,0	-23,4	-24,6
Övrigt	-2,2	-1,7	-2,8	-17,8	-22,8	-19,4	-19,8	-19,9	-20,1
<i>Indirekta skatter</i>	585,9	604,8	581,8	634,8	670,5	711,3	743,9	774,3	805,7
Arbetsgivaravgifter	566,5	588,6	594,9	629,3	667,9	697,9	728,2	757,7	789,0
Egenavgifter	11,8	11,1	11,7	11,6	11,8	11,9	12,0	12,2	12,4
Särskild löneskatt	49,2	49,4	50,8	51,9	54,9	57,4	59,9	62,2	64,7
Nedsättningar	-3,3	-3,7	-34,9	-15,3	-18,8	-8,2	-7,1	-7,0	-7,0
Tjänstegruppliv m.m.	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Avgifter till premiepensionssystemet	-38,8	-41,1	-41,3	-43,2	-45,8	-48,3	-49,9	-51,5	-54,0
Skatt på kapital	261,4	282,2	271,8	356,1	330,9	301,1	342,5	366,6	378,0
Skatt på kapital, hushåll	69,3	69,6	66,0	104,8	78,3	42,8	68,1	75,1	78,3
Skatt på företagsvinster	132,9	153,4	149,3	183,6	173,9	172,4	178,1	188,8	193,9
Avkastningsskatt	5,4	5,3	5,6	6,7	7,9	18,2	26,4	30,8	32,6
Fastighetsskatt	33,2	34,4	34,6	36,1	37,5	38,7	40,8	42,5	43,3
Stämpelskatt	12,1	12,3	12,7	15,5	15,7	14,0	14,4	14,8	15,3
Kupongskatt m.m.	8,5	7,2	3,6	9,4	11,3	7,5	7,0	7,0	7,0
Riskskatt för kreditinstitut					6,3	7,6	7,6	7,6	7,6
Skatt på konsumtion och insatsvaror	586,7	603,8	609,1	658,3	700,0	719,3	754,0	789,6	828,9
Mervärdesskatt	446,5	461,3	467,9	511,0	555,2	572,4	598,1	631,7	661,7
Skatt på tobak m.m.	12,4	11,9	11,9	11,9	12,4	12,8	12,9	13,0	13,1
Skatt på etylalkohol	4,5	4,5	5,2	5,6	5,6	5,7	5,8	5,9	6,1
Skatt på vin m.m.	6,1	6,1	6,6	6,6	6,6	6,9	7,4	7,5	7,4
Skatt på öl	4,3	4,3	4,5	4,5	4,6	4,9	5,2	5,2	5,3
Energiskatt	49,7	52,2	52,6	53,8	45,6	45,0	50,2	51,4	59,6
Koldioxidskatt	23,0	22,2	20,4	21,9	21,6	22,7	23,7	22,6	22,6
Övriga skatter på energi och miljö	7,4	7,8	6,1	5,4	8,4	8,5	9,3	9,8	9,6
Skatt på vägtrafik	19,8	20,7	21,6	22,5	22,7	23,5	23,8	24,0	24,1
Skatt på import	6,5	6,9	6,2	7,3	9,6	9,5	9,9	10,5	11,2
Övriga skatter	6,5	5,9	6,2	7,6	7,5	7,4	7,7	8,0	8,3
Restförda och övriga skatter	22,3	11,5	6,8	-4,8	8,5	7,1	9,4	10,9	9,1
Restförda skatter	-4,7	-5,0	-10,0	-16,1	-16,1	-15,1	-13,1	-12,1	-10,1
Övriga skatter	27,1	16,5	16,8	11,3	24,7	22,2	22,5	23,0	19,3
Totala skatteintäkter	2 113,5	2 162,9	2 138,2	2 338,4	2 425,2	2 477,5	2 607,1	2 730,4	2 841,7
EU-skatter	6,5	6,9	6,2	7,3	9,6	9,5	9,9	10,5	11,2
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 107,0	2 156,1	2 131,9	2 331,1	2 415,6	2 467,9	2 597,2	2 719,9	2 830,5
Kommunalskatt	744,3	766,8	785,4	826,8	867,1	905,0	942,5	979,6	1 016,7
Avgifter till ålderspensionssystemet	256,7	266,5	269,1	283,5	300,3	311,9	326,1	340,6	353,9
Statens skatteintäkter	1 106,0	1 122,7	1 077,5	1 220,8	1 248,2	1 251,0	1 328,6	1 399,7	1 459,8
Periodiseringar	21,6	-14,4	-40,1	14,3	76,8	9,3	-42,9	-14,0	-16,3
Uppbördsförskjutningar	24,1	7,4	6,8	-25,6	71,9	49,2	-12,5	4,4	-0,1
Betalningsförskjutningar	-0,5	-23,9	-17,1	40,4	8,0	-47,8	-48,2	-23,3	-16,1

ESV:s Decemberprognos

	2018	2029	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
varav kommuner	3,4	-3,4	-7,0	36,2	27,5	-24,2	-15,3	3,7	0,9
varav ÅP-systemet	1,4	-1,0	-1,1	7,3	-0,8	-0,9	1,1	1,1	1,1
varav privat sektor	-4,9	-18,9	-8,7	-3,7	-20,1	-24,7	-35,8	-29,8	-19,8
varav kyrkan	-0,4	-0,7	-0,4	0,5	1,2	2,0	1,7	1,6	1,6
varav EU	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,1
Anstånd	-2,0	2,2	-29,7	-0,5	-3,1	7,9	17,9	4,9	-0,1
1000 Statens skatteinkomster	1 127,7	1 108,4	1 037,4	1 235,1	1 325,0	1 260,2	1 285,7	1 385,6	1 443,5
Övriga inkomster	-55,5	-52,8	-38,8	-43,8	-19,7	-15,9	-47,6	-58,2	-61,9
2000 Inkomster av statens verksamhet	32,8	35,3	46,1	43,3	72,0	61,8	44,7	45,3	45,5
3000 Inkomster av försåld egendom	1,8	0,0	0,8	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
4000 Återbetalning av lån	0,7	0,8	0,7	1,1	1,4	0,5	0,6	0,7	0,7
5000 Kalkylmässiga inkomster	12,2	14,2	16,2	17,8	18,2	19,6	25,6	24,6	22,4
6000 Bidrag från EU m.m.	12,4	12,6	14,2	14,6	15,4	35,3	22,7	17,9	16,4
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-115,4	-115,8	-116,9	-120,6	-127,5	-133,1	-141,2	-146,6	-146,9
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekonto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totala inkomster	1 072,1	1 055,5	998,5	1 191,3	1 305,3	1 244,3	1 238,1	1 327,4	1 381,6
Totala utgifter	992,1	943,6	1 219,1	1 113,4	1 122,6	1 177,5	1 246,2	1 269,3	1 291,0
Budgetsaldo	80,0	111,9	-220,6	77,9	182,8	66,8	-8,1	58,1	90,6

Anm.: Samtliga belopp redovisas i innevarande års budgetstruktur.

Källa: SKV och ESV

Tabell 36 Utgifter i statens budget 2018-2026

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1 Rikets styrelse	14,6	15,0	15,7	16,4	17,7	17,8	18,0	17,8	18,8
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	15,7	16,6	17,0	16,9	17,3	18,9	20,3	20,5	20,6
3 Skatt, tull och exekution	11,4	11,5	12,1	12,5	12,9	12,9	13,4	13,5	13,7
4 Rättsväsendet	45,9	49,4	53,0	57,2	61,0	68,4	74,3	79,9	83,1
5 Internationell samverkan	1,9	2,3	2,1	1,8	3,3	2,1	2,1	2,1	2,1
6 Försvar och samhällets krisberedskap	53,4	60,5	63,0	70,5	81,2	94,2	113,6	123,2	128,9
7 Internationellt bistånd	42,8	44,2	46,5	47,5	47,1	47,2	50,3	50,3	50,4
8 Migration	19,6	11,8	9,6	8,2	12,8	14,5	12,7	9,1	9,1
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	78,4	79,6	101,8	138,0	118,9	109,0	104,7	100,5	97,6
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	99,7	97,9	117,9	113,1	114,0	105,3	110,3	111,1	112,5
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34,8	34,5	36,7	38,0	46,3	55,9	59,3	58,5	57,1
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	95,2	97,3	99,9	101,1	101,3	103,8	107,1	109,8	111,6
13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	17,3	13,4	8,5	6,2	5,6	5,0	4,6	4,4	4,5
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	78,8	77,0	87,2	91,9	78,8	85,2	87,9	89,1	88,0
15 Studiestöd	21,1	22,8	25,1	26,6	25,6	27,0	29,5	32,6	33,6
16 Utbildning och universitetsforskning	76,0	78,5	83,0	91,4	93,4	93,1	95,3	95,5	96,2
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16,0	15,8	20,4	22,7	20,1	16,6	16,6	16,8	16,8
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	4,6	3,1	3,8	5,2	7,3	6,0	5,9	2,8	2,1
19 Regional utveckling	3,6	3,3	3,2	3,2	3,3	3,9	3,2	3,4	3,7
20 Allmän miljö- och naturvård	10,4	9,4	11,0	16,7	20,7	16,9	13,4	9,3	9,3
21 Energi	3,6	2,3	3,4	3,4	12,6	4,4	4,5	4,2	2,9
22 Kommunikationer	56,6	58,6	65,2	72,1	74,0	76,6	77,5	80,1	83,8
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19,6	20,8	20,0	19,6	22,3	18,4	23,6	20,6	19,1
24 Näringsliv	7,5	7,3	60,4	30,4	10,2	11,3	8,2	7,3	7,3
25 Allmänna bidrag till kommuner	111,4	120,1	158,0	153,2	157,1	157,8	162,2	158,1	158,1
26 Statsskuldräntor m.m.	13,6	22,2	19,6	-1,3	26,1	10,8	8,2	17,2	14,3
27 Avgiften till Europeiska unionen	35,0	37,7	47,2	52,3	48,2	50,7	49,4	49,6	50,2
Summa utgiftsområden	988,5	1 012,9	1 191,1	1 214,7	1 239,4	1 233,7	1 275,9	1 287,0	1 295,3
Summa utgiftsområden exklusive räntor	974,9	990,7	1 171,5	1 216,0	1 213,3	1 222,9	1 267,7	1 269,9	1 281,0
Riksgäldskontorets nettoutlåning	2,0	-66,9	21,3	-97,0	-117,2	-56,6	-30,1	-18,1	-4,7
Kassamässig korrigerig	1,6	-2,4	6,8	-4,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Totala utgifter	992,1	943,6	1 219,1	1 113,4	1 122,6	1 177,5	1 246,2	1 269,3	1 291,0
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	307,4	317,6	329,4	334,6	348,2	359,9	372,1	387,2	398,1
Summa takbegränsade utgifter	1 282,3	1 308,3	1 500,8	1 550,6	1 561,5	1 582,7	1 639,8	1 657,0	1 679,2
Totala inkomster	1 072,1	1 055,5	998,5	1 191,3	1 305,3	1 244,3	1 238,1	1 327,4	1 381,6
Budgetsaldo	80,0	111,9	-220,6	77,9	182,8	66,8	-8,1	58,1	90,6

Anm.: Utgiftsområdena redovisas enligt strukturen i budgetpropositionen för 2023.

Källa: ESV

Kontaktpersoner

Utgifter	Anna Daniels	08-690 44 16
	Karin Edlund	08-690 44 58
Inkomster	Dan Sölverud	08-690 44 64
	Björn Andersson	08-690 44 01
Makroekonomisk utveckling	Ann-Sofie Öberg	08-690 43 88
	Thomas Wilhelmsson	08-690 44 62
Offentliga finanser och budgetpolitiska mål	Dan Sölverud	08-690 44 64
	Ann-Sofie Öberg	08-690 43 88

Kontakt via e-post: fornamn.efternamn@esv.se, prognos@esv.se

Den höga inflationen och stigande räntor försvagar hushållens köpkraft och försämrar företagens lönsamhet vilket får svensk ekonomi att gå in i en lågkonjunktur. Konjunkturförsvagningen tillsammans med åtgärderna i budgetpropositionen för 2023 och minskade kapitalvinster leder till ett tydligt underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande nästa år. Ett visst underskott väntas bestå 2024. Det strukturella sparandet förstärks däremot och bedöms vara i nivå med överskottsålet både 2023 och 2024.

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.